

ХЕРАЛДИКА • HERALDRY

ПРЕДЛОГ ЗА ХЕРАЛДИЧКИ ГРБ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

PROPOSAL FOR THE COAT OF ARMS OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

На седница на Владата на 5 декември 2014 година беше усвоен предлог за грб на Република Македонија, базиран на хералдичкото наследство на Македонија.

On the Government's session on December 5th 2014, a new proposal for the Coat of Arms of the Republic of Macedonia was put forward, based on Macedonia's heraldic heritage.

ФАЛЕРИСТИКА • PHALERISTICS

МЕДАЛ ЗА ХРАБРОСТ

MEDAL FOR BRAVERY

ВЕКСИЛОЛОГИЈА • VEXILLOLOGY

ДВАЕСЕТ ГОДИНИ НОВО СОНЦЕ

TWENTY YEARS A NEW SUN

ОХРИД СО ХЕРАЛДИЗИРАН ГРБ И НОВО ЗНАМЕ Јован Јоновски	3	OHRID WITH NEW HERALDIC COAT OF ARMS AND A NEW FLAG Jovan Jonovski
НОВИ МЕСНИ СИМБОЛИ: СВЕТИ НИКОЛЕ И ЧЕШИНОВО -ОБЛЕШЕВО Стојанче Величковски	6	NEW MUNICIPAL SYMBOLS: SVETI NIKOLE AND ČEŠINOVO-OBLEŠEVO Stojanče Veličkovski
НОВИ МЕСНИ СИМБОЛИ: КИСЕЛА ВОДА, ДЕМИР ХИСАР И НОВО СЕЛО Александар Гиџаровски	9	NEW MUNICIPAL SYMBOLS: KISELA VODA, DEMIR HISAR AND NOVO SELO Aleksandar Gižarovski
ОДНОСОТ ПОМЕЃУ ЦРВЕНИОТ И ЗЛАТНИОТ ЛАВ КАЈ МАТКОВСКИ Иван Нацевски	12	THE RATIO OF LION GULES AND LION OR IN MATKOVSKI'S WORK Ivan Nacevski
ПРЕДЛОГ ЗА ГРБ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Јован Јоновски	18	PROPOSAL FOR THE ARMS OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA Jovan Jonovski
ДВАЕСЕТ ГОДИНИ НОВО СОНЦЕ Коста Стаматовски	20	TWENTY YEARS A NEW SUN Kosta Stamatovski
СИМБОЛОТ НА СОНЦЕТО ВО ВЕКСИЛОЛОГИЈАТА Никола Стојаноски	22	THE SUN SYMBOL IN VEXILLOLOGY Nikola Stojanoski
ТЕРМИНОЛОШКИ РЕЧНИК	26	HERALDIC TERMINOLOGY
АКТИВНОСТИ НА МХЗ	28	ACTIVITIES OF MHS
ОБЈАВЕНА „СИМБОЛИТЕ НА МАКЕДОНИЈА“	29	„THE SYMBOLS OF MACEDONIA“ PUBLISHED
ЦРКОВНА ХЕРАЛДИКА ВО МАКЕДОНИЈА Јован Јоновски	30	ECCLESIAL HERALDRY IN MACEDONIA Jovan Jonovski
МЕДАЛ ЗА ХРАБРОСТ Петар Гајдов	38	MEDAL FOR BRAVERY Petar Gajdov
МАКЕДОНСКИ ПОЛИЦИСКИ ОЗНАКИ (3) Трајче Трајков	40	MACEDONIAN POLICE INSIGNIA (3) Trajče Trajkov
ХЕРАЛДИЧКИ РЕГИСТАР	44	HERALDIC REGISTER

ОД УРЕДНИЦИТЕ

Во годината во којашто се одбележува 20 годишнината од државното знаме, Република Македонија беше мошне блиску до конечно добивање и на хералдички исправен државен грб. Во овој број ќе може да прочитате повеќе за историјата на предлогот, како и зошто е избран црвен лав на златно поле. Исто така, ќе дознаете и за новите месни симболи, при што сè поголем број општини се придржуваат до препораките на месно-хералдичкиот систем на МХЗ.

EDITORIAL

In the year of the 20th anniversary of the state flag, the Republic of Macedonia was very close to adopting a heraldically valid Coat of Arms. In this issue you can read more about the history of the proposal, as well as the reasoning behind the choice of the red lion on a golden field. Also, you will learn about the new municipal symbols, where all the more municipalities choose to adhere to the recommendations of the municipal heraldry system of MHS.

ИМПРЕСУМ • IMPRESSUM

Македонски хералд е гласник на МХЗ

Уредници:
Александар Гиџаровски,
Петар Гајдов, Јован Јоновски

Лектура:
Бранкица Јовева

Македонско
хералдичко здружение

Претседател:
Јован Јоновски
+389 70 252 989

Потпретседател:
Петар Гајдов
+389 75 316 676

Секретар:
Александар Гиџаровски
+389 70 227 153

Петар Манџуков 113/6
1010 Скопје, Македонија

280-118100590195
Алфа Банка - Скопје
www.heraldika.org.mk

Macedonian Herald is the
Official Gazette of the MHS

Editors:
Aleksandar Gižarovski,
Petar Gajdov, Jovan Jonovski

English proofreading:
Melwyn Jeremiah

Macedonian
Heraldry Society

President:
Jovan Jonovski
jonovski@heraldika.org.mk

Vice-president:
Petar Gajdov
gajdov@heraldika.org.mk

Secretary:
Aleksandar Gižarovski
gizarovski@heraldika.org.mk

Petar Mandžukov 113/6
1010 Skopje, Macedonia

ЕЛБ 4030003486843;
IBAN MK07280102000282069
info@heraldika.org.mk

ОХРИД СО ХЕРАЛДИЗИРАН ГРБ И НОВО ЗНАМЕ

Јован Јоновски

ГРБОТ на Општина Охрид е еден од најстарите месни грбови во Македонија. Потекнува од педесеттите години на XX век, и е еден од двата грба од Република Македонија регистрирани во „6ter“ регистарот на локални знаци во Обединетите Нации во 1967 год. Во регистарот, грбот на Охрид е даден само во линиски цртеж, со силна стилизација.

Грбовната композиција на штитот е хералдичка. Сите елементи, тврдината, едреникот, езерото и нивниот заемен однос, можат да се опишат на хералдички јазик. Недостасува само дефинирање на боите на полето и на елементите.

Подоцна се направени две интервенции коишто ја нарушуваат хералдичноста. Во претставата на грбот од 1970 год., прикажан е истиот блазон, но со друга уметничка интерпретација и дополнително е додаден натпис ОХРИД. Ваквото додавање натписи ја урива концепцијата на грбот како визуелен симбол и е недозволиво во хералдиката.

За жал, во почетокот на деведесеттите години на минатиот век е извршена интервенција на грбот со додавање на логото на организацијата на Светско наследство при УНЕСКО (UNESCO - WH), што претставува сосем незаконско користење на знакот на друга организација.

За да се надмине овој проблем, кон крајот на 2013 година, Општина Охрид побара мислење од МХЗ за изработка на соодветен грб.

При класификацијата од МХЗ, во 2012 година, грбот на Охрид е класифициран како близу хералдички, што значи дека во основа има хералдички концепт, но потребни се некои ситни корекции, отстранување на знакот на организацијата за Светско наследство, и на текстот „Охрид“.

OHRID WITH HERALDIZED COAT OF ARMS AND A NEW FLAG

Jovan Jonovski

THE Coat of Arms of the city of Ohrid is one of the oldest civic arms in Macedonia. It originates from the 1950s, and is one of two Coats of Arms from Macedonia registered in the Article 6ter of the United Nations in 1967. In it, the Arms of Ohrid is represented only by a line drawing, with a strong stylization.

The composition of the Arms is heraldic. All elements: the fortress, the sailboat, the lake and their correlation can be blazoned. Only a defining the colors of the field and the elements is missing. Later on, two interventions were made that violate the heraldic rules. In the Arms from 1970, the blazon is the same, with a different artistic interpretation and addition of the inscription OHRID. Such an inscriptions destroys the concept of the Coat of Arms as a visual symbol, and is unacceptable in heraldry.

Unfortunately, in the early nineties of the last century another intervention was made - the addition of the logo of the organization of the World Heritage of UNESCO (UNESCO - WH), which is a completely unlawful use of the sign of another organization. To overcome this problem the Municipality of Ohrid contacted MHS in late 2013 in order to develop adequate Coat of Arms.

According to the classification of MHS in 2012, the Arms of Ohrid is classified as nearly heraldic, which means it's basically has heraldic concept but some minor adjustments are needed, such as the removal of the sign the World Heritage, and the text „Ohrid“ as well.

Новиот грб на Охрид /
The new Arms of Ohrid

Бидејќи Охрид има во основа хералдички грб, којшто веќе има своја историчност, не се пристапи кон дизајнирање некој сосема нов грб, туку на доформување на веќе постојниот блазон, на ниво на хералдичка уметност. Беше потребно да се прецрта штитот и елементите според хералдичките правила и во духот на хералдичката уметност, и да се отстрани текстот и знакот на Светско наследство.

Со дефиниран блазон, се направи миниконкурс за исцртување на дадениот блазон. На него учествуваа членовите на МХЗ: Стојанче Величковски, Александар Гиџаровски, Јован Јоновски, Иван Нацевски и Коста Стаматовски. Со заеднички согледувања и корекции, сепак за најдобра интерпретација се избра онаа на Коста Стаматовски.

Елементите коишто се најдоа на штитот се: Самоиловата тврдина е еден безвременски и апсолутно препознатлив дел од охридското и македонското културно – историско наследство. Таа не може да се поврзе со ниту еден друг град. Дополнително со неа се нагласува битноста на средновековната македонска држава; Езерото како природно богатство е уникатно и препознатливо во светски рамки. Неговата старост и изобилството со ендемски видови го прават неодминливо како симбол; Бротчето е асоцијација за туризам, што е и основна економска гранка на општината. Но, бротчето е и асоцијација на крстопат од огромно значење. Имено, преку него се потенцира положбата на Охрид на *Via Ignatia*. Секако, не помалку важна е и симболиката на бродот како средство за распространување на просветата и верата две основни нешта по коишто Охрид се издигна високо над останатите градови.

Грбот на Охрид доби хералдичко додефинирање и усогласување со Македонскиот месно-хералдички систем, со тоа што грбот има три хералдички претстави, мал, среден и голем грб.

Блазонот на малиот грб гласи:

Сино, на зелен бреџ, сребрена сугина со ѿорѿа меѓу две кули. Во ѿдножје вода. Над сѐ златен егреник со сребрено едро, снижен.

Because Ohrid basically has heraldic Coat of Arms, which already has its own historicity, the approach was not to design a brand new Arms, but to improve the already existing blazon on a satisfactory heraldic art level. It was necessary to redraw the shield and the heraldic elements according to the rules and spirit of the heraldic art, and to remove the text and sign the World Heritage.

With a defined blazon, a mini competition for the emblazon on the given blazon was held, where the following members of MHS took part: Stojanče Veličkovski, Alesandar Gižarovski, Jovan Jonovski, Ivan Nacevski and Kosta Stamatovski. With shared observations and corrections, the interpretation of Kosta Stamatovski was chosen.

Стариот „грб“ на Охрид /
The old „Arms“ of Ohrid

The elements that are found on the shield are: Samuil's Fortress as one timeless and absolutely recognizable part of Ohrid and the Macedonian cultural - historical heritage. It can not be connected to any other city. It emphasizes the importance of the medieval Macedonian state; The lake Ohrid as a natural resource is as unique as it's recognizable worldwide. Its age and richness in endemic species inevitably make it a suitable symbol. The boat is associated with tourism, which is the main economic activity of the municipality; The boat also represents a crossroad of paramount importance. Namely, it emphasizes the position of the city on *Via Egnatia*. Certainly, no less important is the symbolism of the boat as a means of dissemination of education and faith, two basic things which rise Ohrid high above other cities.

The Coat of Arms of the city received heraldic definition and compliance with the Macedonian civic and heraldic system, with three type of displays: lesser, middle and greater arms.

The blazon of the lesser arms reads:

Azure, on a mount Vert a gated wall between two towers all Argent. Base barry wavy of the first. Over all a sailboat Or sailed of the third, abased.

Средна претстава е штитот крунисан со рангова круна. Во случајот на Општина Охрид, станува збор за круна на историска престолнина: златна бедемска круна со три кули, сидана златно, на средишната кула порта, сета украсена со рубини и бисери. Рубинот е најскапоцениот македонски камен и практично национален камен. Охридскиот бисер е типичен симбол по којшто е Охрид надалеку познат.

Големата претстава е најсвечена форма на грбот, во којашто на средниот грб на Општината е додаден венец од гранчиња.

Блазонот на големиот грб гласи:

Сино, на зелен бреј сребрена сидина со ѓорѓа меѓу две кули. Во ѓодножје вода. Наг сѐ злајѓен едреник со сребрено едро, снижен. Шѓѓѓѓѓѓѓ крунисан со злајѓна бедемска круна со ѓри кули сидана злајѓно, на средишнајѓа кула ѓорѓа, сејѓа украсена со рубини и бисери и овенчан со две дабови ѓранчиња со злајѓни желади сѓое-ни со црвена ленѓа.

Како истори-ска престолнина, според месно - хералдичкиот систем, Општина Охрид има дабов венец, од видот даб *Quercus Macedonica* - македонски даб. Овој венец можат да го имаат Прилеп и Скопје.

Според истиот систем, градоначалникот на

Општината има грбовен стег, што е претстава на малиот грб на квадратно платно.

Автор на знамето е Стојанче Величковски, со дизајн во согласност со споменатиот систем, знамето на Општината е базирано на малиот грб, но не го содржи истиот, како што беше практика до сега.

Дизајнот на знамето претставува сино поле со сребрена брановидна основа и иста таква врвца, над неа сребрена тврдина, изведена од грбот. Односот на знамето е 3:2 ■

In the case of the Municipality of Ohrid the crown signifies it's position as a historical capital: Mural crown of three towers Or, central tower gated, adorned with rubies and pearls. The ruby is the most precious Macedonian gem and national gemstone. The Ohrid pearl is a typical symbol for which Ohrid is widely known. The greater Arms is where the middle Arms of the municipality is wreathed. The blazon the greater coat of arms reads:

Azure, on a mount Vert a gated wall between two towers all Argent. Base Barry wavy of the first. Over all a sailboat Or sailed of the third, abased. The shield crowned with Mural crown of three towers Or, central tower gated, adorned with rubies and pearls, wreathed with two oak branches Vert fructed Or joined with ribbon Gules.

As a Macedonian historical capital, according to the civic heraldic system, Municipality of Ohrid has wreath of oak, a

species of the genus *Quercus Macedonica* - Macedonian oak is used. This wreath could be used on Skopje and Prilep Arms.

According to the same system, the mayor has a banner, which is a representation

of the lesser arms on a square fabric.

Author of the flag is Stojanče Veličkovski with desing in accordance with the aforementioned system, the flag of the municipality is based on the lesser arms, but does not contain the same, as was the practice until now.

The flag design is a blue field with silver wavy base and similar ribbon, and silver fortress devised after the lesser Arms. The flag ratio is 3:2. ■

Знаме на Општина Охрид /
The Flag of Municipality of Ohrid

СВЕТИ НИКОЛЕ СО НОВ ГРБ И ЗНАМЕ

Стојанче Величковски

РЕЧИСИ не постои општина во Македонија чишто симболи и обележја се толку јасно издиференцирани како можни претенденти за аплицирање на општинскиот грб.

Во минатото имаше неколку неуспешни обиди Свети Николе да добие хералдички грб. Главно се повторуваа истите грешки, односно нанесувањето на името на градот на штитот, што според хералдичките правила е недопустливо, а и самиот топоним во континуитет се аплицираше во граматички неправилна форма со кратенка Св. (пред) Николе, којашто е дозволена само за именување светец; потоа, пејзажно прикажување на елементите на грбот, без притоа да се користат хералдичките правила за употреба на символите, поделбата на штитот и неправилната употреба на боите, за во последната варијанта на знамето му биде придоден и символот на сонцето од Кутлеш. Очигледно е и дека една од зградите во композицијата на поранешниот грб, според својата некогашна намена (казнено поправна установа), не беше најдобар избор кога станува збор за аплицирање симболи со коишто треба да се идентификуваат сите генерации на светиниколчани.

Во вакви услови, Комисијата се определи за предлог којшто според понудениот концепт предвидуваше креирање посебен крстовиден симбол, во којшто на дискретен начин ќе се сублимираат сите особености и симболики, и со тоа ќе се добие ефективен и афирмативен симбол, којшто ќе биде придоден во светската збирка на автентични крстовидни симболи како Светиниколски крст. Советот на Општина Свети Николе, на седницата одржана на

NEW FLAG AND ARMS OF SVETI NIKOLE

Stojanče Veličkovski

THERE is almost no municipality in Macedonia whose symbols and markings are so clearly differentiated as possible contenders for application on the municipal Coat of Arms.

In the past there were several unsuccessful attempts for Sveti Nikole to adopt heraldic Arms, mainly by repeating the same mistakes, be it by applying the name of the city on the shield which by rule is unacceptable, and additionally, the place name is continuously applied in grammatically incorrect form, abbreviating St. (in front of) Nikole, which is allowed only for naming of a saint; then, a landscape display of the element

on the Arms without the use of heraldic rules on the use of symbols, the division of the shield and improper use of color, coming to final version where as a part of the flag the symbol of the Sun of Vergina is also used. It is also obvious that one of the buildings in the composition of the former Arms, according to its former purpose (punitive or correctional institution), was not the best choice when it comes to applying the symbols that should identify all generations of its citizens.

In such circumstances, the Commission has opted for a proposal that offered a concept in which the creation of a separate cross-shaped symbol was planned, with which in a discreet way it could sublimate all features and symbolism, and with it, the municipality will get an effective and affirmative symbol which will be added to the global collection of authentic cruciform symbols as the Sveti Nikole Cross. The Council of Sveti Nikole, at

Новиот грб на Свети Николе /
The new Arms of Sveti Nikole

Стариот амблем на Свети Николе /
The old emblem of Sveti Nikole

25.7.2014 година, со акламација го усвои предлогот од авторот Стојанче Величковски за нови официјални симболи на Општината. Во официјална употреба, симболите се користат од 27.2.2015.

Блазон на грбот:

Штит: *На лево закосен зелено и златно, крст од пастирски штапови обртно обоен.*

Круна: *Златна мурална круна*

Венец: *Златни житни класови преплетени со зелена лента со златен ширит.*

Надежта дека Овчеполето ќе биде даржливо и на светиниколчани ќе им подари богата реколта е основната одредница од којашто е преземен колоритот на боите, според хералдичкото значење: зелената – бојата на надежта и златно-жолтата – бојата на даржливоста, што во потполност одговара на најпрепознатливата карактерна особина на св. Никола.

Светиниколскиот крст е составен од по два паралелно поставени пастирски стапа (крљуга) коишто се поставени така што на сите четири страни, крстот наликува на рогови на овен, што го симболизира и визуелно го лоцира Свети Никола како центар на Овчеполето.

Четириите класа се оплетени со лента којашто го следи колоритот на грбот.

Знамето на Општината е во пропорции 3:2 во жолто-зелена комбинација којашто е разделена со замислена линија, што тргнува од точката што ја означува првата петтина во долниот дел на знамето, по должина и во дијагонала завршува во замислената точка што ја означува последната петтина во горниот дел на знамето. Точно на средината, со големина од 3/5 во однос на пократката страна е поставен светиниколскиот крстовиден симбол, обратно обоен во однос на основата. ■

the meeting held on June 25 2014, adopted by acclamation the proposal by the author Stojanče Veličkovski for new official symbols of the Municipality. The symbols are in official use since February 27 2015.

The blazon of the Arms is:

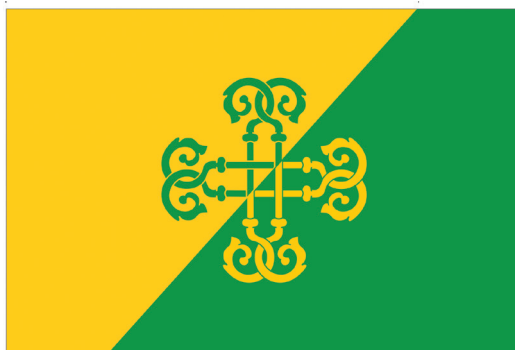
Shield: *Per bend sinister Vert and Or, a pastoral staff cross countercharged.*

Crown: *Mural crown Or*

Wreath: *wreath stalks interweved with ribbon Vert with barrulet Or.*

The hope that the Ovče Pole region will be generous and it will bestow an abundant harvest is the main determinant off of which the colors are derived: green - the color of hope and golden-yellow - the color of generosity fully match the iconic traits of St.Nicholas.

The Sveti Nikole Cross is made up of two parallel placed pastoral staff which are set in such a way that the four sides of the cross resemble the horns of a ram, which symbolizes and visually locate Sveti Nikole as the center of the Ovče Pole region. The four wheats are entangled with a tape which follows the color scheme of the Arms. The flag is in 3:2 ratio, in a yellow-green combination that is divided by an imaginary line that starts from the point that marks the first fifth in the bottom of the flag, and diagonally ends in the imaginary point that marks the last fifth on the top part of the flag. Right in the center, with a size of 3/5 of the height is placed the Sveti Nikole cruciform symbol, countercharged relative to the field. ■

Новото знаме на Свети Николае /
The new flag of Sveti Nikole

Старото знаме на Свети Николае /
The old flag of Sveti Nikole

ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО СО НОВ ГРБ И ЗНАМЕ

Стојанче Величковски

ПОРАНЕШНИОТ грб на Општина Чешиново-Облешево, имаше сериозни хералдички недостатоци, а освен тоа, спротивно на Законот за локална самоуправа, аплицирано е и знамето на Република Македонија. Исто така, користени се бои со преливи, што ја отежнува прегледноста на символот.

Блазон на грбот:

Штит: *во брановиден шеврон на црвено и сребрено, две штиркови глави, кои излегуваат од стираније, обривно обоени, во челото три сребрени оризови класови, во основата извор во црвено*

Круна: *златна палисадна круна*

Венец: *златни оризови класја и сребрени ленти со црвена лента со сребрен шрифт.*

Како препознатлива особеност за општината Чешиново-Облешево се издвојува штркот, кој не само што е прифатен и обнароден како афирмативен симбол, туку и визуелно е дел од амбиенталниот простор. На територијата на оваа Општина се наоѓа и најголемото штрково гнездо во Република Македонија коешто е старо повеќе од 65 години.

Трите оризови класа во челото на грбот го преставуваат богатото Кочанско Поле, двата штрка ги претставуваат најголемите населени места Чешиново и Облешево. Изворот го симболизира богатството на Општината со термални извори. Белата, освен како доминантна боја на штрковите, ја симболизира и бојата на оризот, додека црвената боја ги симболизира топлината и гостопримството на жителите на Општината.

Грбот и знамето на Општина Чешиново-Облешево официјално се употребуваат од 19.3.2015. Автор е Стојанче Величковски. ■

NEW FLAG AND ARMS OF ČEŠINOVO-OBLEŠEVO

Stojanče Veličkovski

THE former Arms of the municipality of Češinovo-Obleševo had serious heraldic deficiencies, and contrary to the Law on Local Self-Government, had the flag of the Republic of Macedonia applied on it. Also, it did not use pure heraldic colors, but instead colors with gradients, which hampers the visibility of the symbol.

Blazon of the Arms:

Shield: *Per chevron wavy Gules and Argent, two storks heads issuing from flanks, countercharged, in the chief three rice ears Azure, a Gules heraldic fountain in the base.*

Crown: *palisade crown Or*

Wreath: *rice stalks Or interweaved with ribbon Gules with bar Azure.*

As a recognizable feature of the municipality Češinovo-Obleševo we can find the stork, which is not only accepted and promulgated as an affirmative symbol, but visually is a part of the ambient. On the territory of the municipality we can find the largest stork nest in the country which is over 65 years old.

The three rice ears in the field of the Arms represent the rich Kocani Field. Both storks represent the largest settlements - Češinovo and Obleševo. The spring symbolizes the abundance of the municipality with thermal springs. The white color, except being the dominant color of the storks, it also symbolizes the color of rice, while the red color symbolizes the warmth and hospitality of the inhabitants of the municipality.

The Arms and flag of the municipality Češinovo-Obleševo are officially in use as of March 19 2015. The author is Stojanče Veličkovski. ■

Новиот грб на Чешиново-Облешево /
The new Arms of Češinovo-Obleševo

Стариот грб на
Чешиново-Облешево /
The old Arms of
Češinovo-Obleševo

Новото знаме на Чешиново-Облешево /
The new flag of Češinovo-Obleševo

Старото знаме на
Чешиново-Облешево /
The old flag of
Češinovo-Obleševo

КИСЕЛА ВОДА СО (ПРОБЛЕМАТИЧЕН) ГРБ И ЗНАМЕ

Александар Гиџаровски

НА 10.6.2015 година, Советот на Општина Кисела Вода, по предлог на Комисијата за избор на нов грб и знаме на Општина Кисела Вода, ги изгласа новите симболи на Општина Кисела Вода и покрај негативното мислење, дадено за предлог-грбот и знамето од стручниот советник Петар Гајдов, потпретседател на Македонското хералдичко здружение. Изгласаниот „грб“ и знаме не ги исполнуваат барањата на конкурсот, а уште поважно, „грбот“ го прекршува Законот за локална самоуправа. „Грбот“ не ги исполнува хералдичките стандарди, тој не може да се блазонира (да се опише хералдички), и како таков, стручно може да се категоризира како амблем/лого, но никако и грб, што е спротивно на условите на конкурсот. Дополнително, содржејќи апликација на знамето на Република Македонија, тој го крши и Законот за локална самоуправа, каде во член 10, став 2, стои дека „грбот и знамето на општината се разликуваат од грбот и знамето на Република Македонија и грбот и знамето на другите општини и Градот Скопје“. Изгласаното знаме не ги исполнува вексилолошките правила и стандарди. Тоа е само црвено платно на коешто е аплициран новоизгласаниот „грб“/амблем. Според вексилолошките правила и стандарди, знамето треба да биде чисто вексилолошко, без апликации на грбови и амблеми. ■

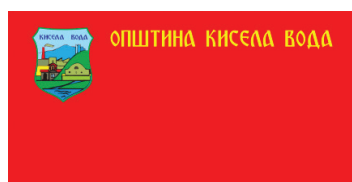
Новиот „грб“ на Кисела Вода /
The new „Arms“ of Kisela Voda

Новото знаме на Кисела Вода /
The new flag of Kisela Voda

Стариот амблем на Кисела Вода /
The old emblem of Kisela Voda

Старото знаме на Кисела Вода /
The old flag of Kisela Voda

(PROBLEMATIC) ARMS AND FLAG OF KISELA VODA

Aleksandar Gižarovski

ON 06.10.2015, the Council of the Municipality of Kisela Voda, on the proposal from the Commission for the election of new Arms and flag of the municipality of Kisela Voda, passed the new symbols of Kisela Voda, despite a negative opinion on the proposed Arms by expert adviser Petar Gajdov, the Vice President of the Macedonian Heraldry Society. The adopted „Arms“ and the flag do not meet the requirements of the competition, and more importantly, the „Arms“ violates the Law on Local Self-Government. The „Arms“ does not meet the heraldic standards, it can not be blazoned (to be described in a heraldic manner), and as such can be categorized as logo, but in no way as Arms, thus opposing the terms of the contest. Additionally, by containing the flag of the Republic of Macedonia it violates the Law on Local Self-Government, where in Article 10, paragraph 2, it states that „the Arms and flag of the municipality differs from the Arms and the flag of the Republic of Macedonia, and from the Arms and flags of other municipalities and the City of Skopje“. The adopted flag does not meet the vexillological rules and standards. It's just a red cloth on which the new „Arms“/emblem is applied. According to vexillological rules and standards, a flag should be purely vexillological, without any application of Coats of Arms and/or emblems. ■

ДЕМИР ХИСАР СО НОВ ГРБ И ЗНАМЕ

Александар Гиџаровски

ПО неуспешниот обид за донесување хералдички исправен грб преку јавниот Конкурс што Општина Демир Хисар го објави во 2012 година, Општината реши целосно да ја повтори процедурата, и преку нови пристигнати трудови да се обиде да дојде до современо хералдичко решение за грбот, односно вексилолошко за знамето.

Новиот обид се покажа успешен, и на денот на ослободувањето на Демир Хисар, 2-ри септември, а воедно и 70-годишнината од основањето на Општина Демир Хисар, беа промовирани новиот грб и знаме на Општината. Победник на Конкурсот, односно автор на новите општински симболи е нашиот хералдичар и вексилолог Стојанче Величковски.

На знамето се наоѓа крепост, претставувајќи го Железник, од којшто извира Црна Река.

Штит: Лево брановидно скосен на црвено и црно. Врз ошворена сребрена книга со златни корици, вкрстен сребрен бодож со златна рачка и златна кубура со сребрена цевка. Во основа златно, тројно дабово гранче.

Круна: златна мурална круна

Венец: природна бука со црвена лениа. ■

Новиот грб на Демир Хисар /
The new Arms of Demir Hisar

Стариот амблем на Демир Хисар /
The old emblem of Demir Hisar

Новото знаме на Демир Хисар /
The new flag of Demir Hisar

DEMIR HISAR WITH NEW ARMS AND FLAG

Aleksandar Gižarovski

AFTER the first unsuccessful try to adopt a heraldically correct Arms through an open competition, the Municipality of Demir Hisar announced back in 2012, the Municipality decided to reset the procedure, and to try to get a contemporary heraldic solution for its Arms, and a vexillologically correct flag through new proposals.

The new attempt proved successful, and on the day of the liberation of Demir Hisar, September 2, coinciding

with the 70th anniversary of the foundation of the Municipality of Demir Hisar, the new Arms and flag of the Municipality were promoted. Winner of the competition, i.e. the author of the new municipal symbols is our heraldist and vexillologist Stojanče Veličkovski.

On the flag there is a fortress, representing Železnik, from which Crna Reka river springs.

Shield: *Per bend sinister wavy Gules and Sable, on an open book Argent binding Or dagger Argent tilted Or and pistol Or with barrel Argent in saltire. Triple oak branch Or in base.*

Crown: *Mural crown of three towers Or, central tower gated.*

Wreath: *Two beech branches Proper tied at the bottom with ribbon Gules. ■*

НОВО СЕЛО СО НОВ ХЕРАЛДИЧКИ ГРБ

Александар Гиџаровски

НА седумнаесеттата седница на Советот на Општина Ново Село беа разгледани и донесени неколку одлуки, меѓу коишто и изборот за нов грб на Општината, според идејното решение на членот на Македонското хералдичко здружение, Коста Стаматовски.

Блазон на грбот:

Штит: *Расечен црно и златно, кула, во основата два брановидни ремени, сè обривно обоено.*

Круна: *златна палисадна круна*

Венец: *костенови лисја испре-
лети со црвена лента.*

Црната боја е симбол на трагичноста што произлегува од секоја битка, во овој случај Беласичката битка. Таа ја сублимира саможртвата на загиналите за независно опстојување и претставува потсетник за цената на толку посакуваната слобода.

Златната боја ја претставува светлината што несомнено се отсликува во црнилото на саможртвата и го навестува незапирливиот порив на утрешниот ден и златната иднина. Воедно, претставува симбол на природното изобилство на Општината.

Кулата е силен говоречки симбол којшто го отсликува културно-историското наследство на Општината и воедно се надоврзува на важноста на нејзината местоположба, како македонски одбранбен бедем, своевиден штит и авангарда на слободата.

Двата брановидни ремени со својата обоеност во обратни бои претставуваат каскаден воден тек, т.е. се симболи за водопадите на Општината. Дополнително, со својата испреплетеност го симболизираат премрежјето на нашето независно опстојување и уште еднаш создаваат алегија на утврдено одбранбено место. ■

Новиот грб на Ново Село /
The new Arms of Novo Selo

NOVO SELO WITH NEW HERALDIC ARMS

Aleksandar Gižarovski

ON the seventeenth session of the Council of the Municipality of Novo Selo several decisions were discussed and adopted including the adopting of a new Coat of Arms of the municipality, according to the design of the member of the Macedonian Heraldry Society Kosta Stamatovski.

Blazon of the Arms:

Shield: *Per pale Sable and Or a tower, in base two wavy belts all counterchanged. Crown: palisade crown Or,*

Wreath: *chestnut leaves Or interweaved with ribbon Gules.*

The black color is a symbol of the tragedy resulting from any battle, in this case the Battle of Belasica. It summarizes the self-sacrifice of those killed for an independent existence and a reminder of the price of freedom so desired.

The gold represents the light that is undoubtedly reflected in the blackness of self-sacrifice and heralds the unstoppable urge for a better tomorrow and a golden future. At the same time, it is a symbol of the natural abundance of the municipality.

The tower is a vocally strong symbol that reflects the cultural and historical heritage of the municipality, and also builds on the importance of its position as a Macedonian defense turret, a kind of shield and vanguard of freedom.

The bars wavy with being counter charged, represent the cascading water flow, ie are symbols of the waterfalls in the municipality. Additionally, with their entanglement they symbolize the ordeal of our independent existence and once again create an allegory of an established defense position. ■

Стариот амблем на Ново Село /
The old emblem of Novo Selo

ОДНОСОТ ПОМЕГУ ЦРВЕНИОТ И ЗЛАТНИОТ ЛАВ ВО ДЕЛОТО „ГРБОВИТЕ НА МАКЕДОНИЈА“ ОД АКАДЕМИК АЛЕКСАНДАР МАТКОВСКИ

Иван Нацевски

ЧОВЕЧКАТА природа е водена и изразувана преку симболи. Од наједноставно и интимно изразување љубов до поистоветување на групи и поединци, целото човечко општење е преплавано од симболи и преносни значења. Имајќи го предвид ова, никако не е за изненадување фактот што хералдиката од својата појава па до денешен ден, предизвикува особено љубопитство кај луѓето. Тоа љубопитство е насочено како кон ознаките, т.е. грбовите на одделни историски личности така и кон грбовите на цели царства, земји, територии и др.

Кај нас во Македонија, хералдиката, макар интересна, сè уште е недоволно позната и распространета во нашето секојдневје. Основната заслуга за почетоците на македонската хералдика му припаѓа на академик Александар Матковски¹ и неговото дело „Грбовите на Македонија“.³ Во него Матковски прави каталожки преглед на оние извори коишто нему му биле достапни во моментот на создавањето на делото. Собраните извори можат да се поделат на неколку групи: илирски грбовници, стематографии и други извори. Одвкупниот број доминираат илирските грбовници. Се разбира, ниедно истражување никогаш не е целосно. Така, денес знаеме дека има барем еден илирски грбовник којшто не му бил достапен на Матковски. Станува збор за лондонскиот грбовник⁵. Во книгата не се обрнува посериозно внимание на хералдиката како засебна наука⁷ со конкретни стро-

THE RATIO BETWEEN THE LION GULES AND THE LION OR IN THE WORK „THE ARMS OF MACEDONIA“ BY ACADEMICIAN ALEKSANDAR MATKOVSKI

Ivan Nacevski

HUMAN nature is conducted and expressed through symbols. From the simplest and intimate expression of love to the identification of groups and individuals, the whole human community is flooded by symbols and meanings. Given this, it is not surprising that heraldry, from its occurrence to this day causes a particular curiosity in people. That curiosity is directed towards such insignia as the Arms of certain historical figures and Arms of whole empires, countries, territories and others.

Here in Macedonia, heraldry, although interesting, is still insufficiently known and widespread in our everyday lives. The main merit of the beginnings of the Macedonian heraldry belongs to Academician Aleksandar Matkovski² and his work „Arms of Macedonia“.⁴ In this work Matkovski catalogs reviews of those sources that were available to him at the time of creation of the work. Collected sources can be divided into several groups: the Illyrian Rolls of Arms, Stematographies and other sources. The total number is dominated by the Illyrian Rolls of Arms. Of course, no research is never complete. Thus, we now know of at least one Illyrian Roll of Arms which was not available to Matkovski. It is the London Roll of Arms⁶. His book did not pay serious attention to the heraldry as a separate science⁸ with specific strict rules and regulations but rather resorted to gathering basic information about the Macedonian Arms without detailed analysis. On the other hand, despite the fact that Matkovski states several

MACEDONIA

Македонскиот грб во ракописниот грбовник на Витезовиќ (1694) / The Macedonian Arms in Vitezović's manuscript (1694)

ги правила и норми, туку повеќе се прибегнува кон прибирање основни податоци за македонскиот грб, без притоа подетално да се анализираат. Од друга страна, и покрај фактот што Матковски наведува повеќе европски грбовници во коишто се дадени грбови на други балкански земји, заради отсуството на македонскиот грб во нив тој пребрзо констатира дека нашиот грб првин се појавува во илирските грбовници⁹, а потоа во европските. Денес, ние знаеме дека ова не е точно.

Уште на почетокот треба да се нагласи дека илирските грбовници се ракописни дела во коишто доминираат лични, т.е. семејни грбови, а грбовите на териториите се дадени како додаток или прилог. Стематологиите на Витезовиќ и Жефаровиќ од друга страна, не треба да се вбројуваат во илирските грбовници, бидејќи во нив се опфатени само грбови на територии,¹⁰ т.е. нема семејни грбови. Она што е впечатливо и за двете групи е тоа дека во нив нема друга претстава на македонскиот грб освен лав. Зошто токму лавот се наметнал како најчест симбол за Македонија не може да се каже со аритметичка точност, но недвосмислено може да се заклучи дека не станува збор за случаен избор туку за резултат на распространувањето на митот и историјата на древна Македонија,¹¹ во почетокот на европската преродба.

За да се дефинира точно, хералдичкиот лав треба да биде опишан во однос на неколку основни карактеристики.¹³ Тоа се пред сè бојата, положбата на телото, насоката на главата и поседувањето дополнителни атрибути како: круна на главата, вооруженоста, бројот и видот на опашката и др. Во однос на употребуваните бои лавот во македонските грбови, обработени во „Грбовите на Македонија“ се среќава или како црвен на златно поле или како златен на црвено поле.

Академик Матковски хронолошки обработува триесет и еден (31) извор. Последниот се однесува на грбот на СРМ и како таков не се вклопува во хералдичките норми. Во поглавјето коешто го обработува грбот и печатите на Карловачката митрополија, Матковски погрешно го идентификува

European Rolls of Arms which provided Arms of other Balkan countries, and because of the absence of any Macedonian Arms in them, he hastily concluded that our Arms have first appeared in the Illyrian Rolls of Arms, and only after in the European ones⁹. Today we know that this is not true.

At the beginning it should be stressed that the Illyrian Rolls of Arms are handwritten works in which personal/family Coats of Arms dominate, and the Arms of the territories are given as an appendix. The Stemmatographies of Vitezovic and Zhefarovic, on the other hand, should not be included in the Illyrian Rolls of Arms because they include only the Arms of territories¹⁰ i.e. without family Coats of Arms. What stands out for both groups is that there are no other representation of Macedonian Arms except the ones containing a lion. Why the lion had become the most common symbol of Macedonia we can't say with an arithmetic precision, but clearly it can be concluded that it is not a random choice but a result of the diffusion of the myth and history of ancient Macedonia¹² in early European renaissance.

In order to be defined precisely, the heraldic lion should be described in terms of some basic features¹³. It

is primarily the color, posture, the direction of the head and additional attributes like a crown, any armament, the number and type of the tail(s), and others. In terms of colors used, the lion in the Macedonian Arms covered in „Arms of Macedonia“ is found Or lion Gules or Gules lion Or.

Academician Matkovski chronologically processes thirty-one (31) source. The last refers to the Arms of the Socialist Republic of Macedonia and as such does not fit in heraldic norms. In the chapter which deals with the Arms and seals of the Karlovac Bishopric, Matkovski incorrectly identifies the Arms of Dardania as Macedonian. In addition, three chapters talk about the lion as a Macedonian symbol, but lack specific heraldic examples.¹⁵ This reduces the total number of Coats

Грбот на Македонија од Оловскиот грбовник /
The Arms of Macedonia from the Olovo Roll of Arms

грбот на Дарданија како македонски. Дополнително, во уште три поглавја се зборува за лавот како македонски симбол, меѓутоа отсуствува конкретен хералдички пример.¹⁴ Ова го сведува вкупниот број земски¹⁶ грбови на Македонија, коишто ги обработува академик Матковски, на дваесет и шест (26). Во осумнаесет¹⁷ (18) извора, македонскиот грб е присутен како засебен, а во осум¹⁸ (8) тој е или дел од општ грб или пак во поредица со други грбови. Заедничко за сите овие грбови е тоа што лавот во нив е секогаш разгневен¹⁹. Од атрибутите што може да ги има лавот, во десет²⁰ (10) грба се среќава круна. Во пет (5) грба, лавот е крунисан²¹, а во другите пет (5), круната е засебен елемент во чело на штитот²².

Двојната опашка како атрибут на лавот се среќава само во четири (4) грба²³. Според Матковски, двојната опашка е унгарско влијание²⁴ во претставата на лавот како хералдички звер. Во однос на употребуваните бои, само за еден (1) грб немаме никаква информација. Тоа е грбот од палиниќевиот босански грбовник. За останатите дваесет и пет (25) грба, сознанија за боите постојат. Веднаш треба да се каже дека дваесет и четири (24) грба се поделени во две групи, едната - златен лав на црвено поле и другата - црвен лав на златно поле. Само еден (1) грб отстапува од овие комбинации и претставува сребрен лав на црвено поле. Станува збор за Белградскиот грбовник од 1640 год.

Грбовите со златен лав на црвено поле, за свој најран претставник го имаат грбот од грбовникот Корениќ - Неорик. Грбовите со црвен лав на златно поле како свој најран претставник меѓу илирските грбовници го имаат делото „Кралството на Словените“ на Мавро Орбини²⁵. Оваа книга е црно-бела, т.е. на грбовите не се користени никакви ознаки за бои. Во книгата на Орбини, македонскиот

Грбот на Карловачката митрополија, во кој се наоѓа грбот на Дарданија (прва колона, втор ред), кај Матковски погрешно идентификуван како грб на Македонија / The Arms of the Metropolitanate of Karlovci, on which the Arms of Dardania is found (first column, second row), wrongly identified as the Arms of Macedonia by Matkkovski

(1) Arms we have no information. It is the Bosnian Roll of Arms of Palinić. For twenty-five (25) Arms we have knowledge of the colors. It should immediately be said that twenty-four (24) Arms are divided into two groups, one group of Arms containing a Gules lion Or, and Or lion Gules. Only one (1) Arms deviate from these combinations, having Gules lion Argent. It is the Belgrade Roll of Arms of 1640.

Грбот на Дарданија кај Витезовиќ (1741), заедно со деталот од грбот на Карловачката митрополија / The Arms of Dardania in Vitezović (1741), alongside the detail from the Arms of the Metropolitanate of Karlovci

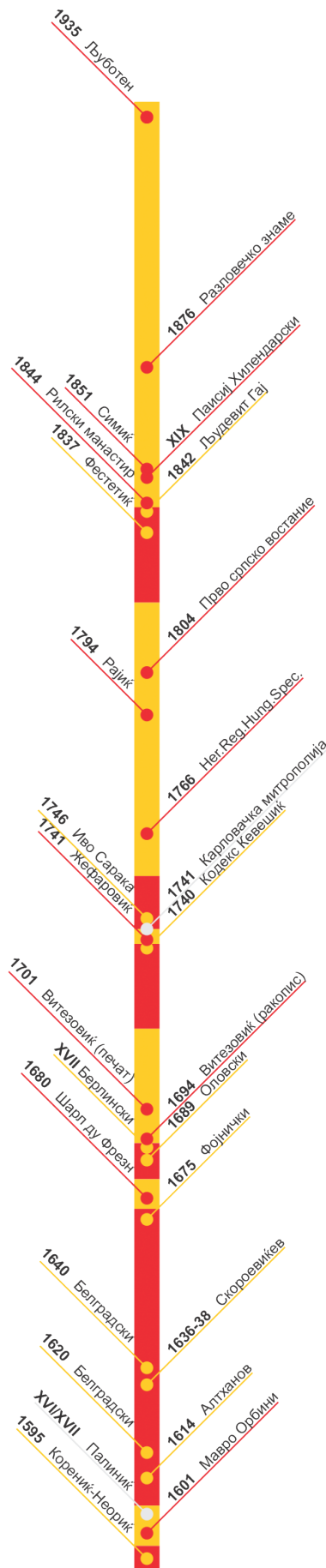
of Arms of Macedonia processed by academician Matkovski to twenty-six (26). In eighteen¹⁷ (18) sources the Macedonian Arms is presented separately, and in eight¹⁸ (8) it is part of a Greater Arms or in series with other Arms. Common to all these Arms is that the lion in them is always rampant. Of the attributes that the lion may have, in ten²⁰ (10) we encounter a crown. In five (5) of them the lion is crowned²¹, and in the other five (5) the crown is a separate element in the chief²². The double tail as an attribute of the lion is found only in four (4) Arms²³. According to Matkovski, the double tail is a Hungarian influence in the representation of the lion as a heraldic beast²⁴. In terms of colors used, only for one

The group of Arms with Gules lion Or have as its earliest representative the one found in the Korenich - Neorich Roll of Arms. The group of Arms with Or lion Gules have their earliest representative among the earliest Illyrian Roll of Arms, the work „The Kingdom of the Slavs“ by Mauro Orbini²⁶. This book is in black and white, i.e. the Arms have got no tags for colors. In Orbini's book, the

Macedonian Arms are located on the Greater Arms of the Nemanjić dynasty on the fourth heraldic field. Matkovski accepts the dating of Korenich - Neorich Rolls to 1595, and believes that Orbini used it, but did an omission while numbering the Macedonian

грб се наоѓа само на општиот грб на династијата Немањиќ, и тоа на четвртото хералдичко поле. Матковски, прифаќајќи го датирањето на грбовникот Корениќ - Неориќ од 1595 год. како сосема точно, изнесува став дека Орбини се служел со него, но направил пропуст кога ги нумерирал македонскиот и бугарскиот грб, т.е. им ги сменил местата. Бидејќи во сите познати обоени верзии на општиот грб на Немањиќите, четвртото хералдичко поле е претствено со црвен лав на златно поле Матковски се обидува да докаже дека се работи за погрешна позиција, а со тоа и за случајна или ненадејна инверзија на боите на овие два грба. Ист ваков став тој изнесува и за боите на македонскиот грб и во стематографиите на Витезовиќ и Жефаровиќ. Ваму оди дури еден чекор подалеку, кажувајќи дека Витезовиќ наводно ги сменил по грешка сликичките на двата грба.²⁷ Ваквото негово толкување на податоците не може да се смета за сосема објективно. Имено, и Орбини и Витезовиќ биле одлични познавачи на проблематиката со којашто се занимавале. Витезовиќ, во описот што го дава за грбот на Македонија, не само што е сигурен во својот став туку дава и описи на два други грба,²⁸ коишто наводно биле на Македонија пред и по Александар Македонски. Со истата децидноост, Витезовиќ го опишува и бугарскиот грб, напомувајќи дека некаде може да се сретне и како црвен лав на златно поле, но дека тоа е всушност грб на Македонија²⁹. Истиот текст се среќава и кај Жефаровиќ.

Ако се направи пресек³⁰ на сите овие грбови, ќе се види дека тринаесет (13) грба се со црвен лав на златно поле, единаесет (11) се златен лав на црвено поле и како што веќе беше

and Bulgarian Arms i.e. he changed their places²⁷. Since all known colored versions of the Greater Arms of the Nemanjić family, the fourth heraldic field is represented by a Or lion Gules, Matkovski was trying to prove that it is a false position, and thus this was an accidental or sudden inversion of the colors of the two Arms. This same attitude he has for the colors of the Macedonian Arms and Stemmatographies of Vitezović and Zhefarović. Here, he goes even one step further to say that Vitezović allegedly swapped by mistake the images of the two Arms. This interpretation of the data can not be considered totally objective. Namely, both Vitezović and Orbini were very knowledgeable about the issues that they dealt with. Vitezović's description of the Arms of Macedonia not only states his confidence in this position, but also provides descriptions of two more Arms that allegedly Macedonia had before and after Alexander the Great. With the same decision Vitezović describes the Bulgarian Arms indicating that somewhere you can encounter it as a Or a lion Gules, but that is actually the Arms of Macedonia²⁹. The same text is also found in Žefarović's work.

If you make a cross-section³⁰ of all these Arms, you will see that thirteen (13) Arms have a Or lion Gules, eleven (11) have a Gules lion Or, and as already mentioned, one (1) Gules a lion Argent. One should note that the Arms of Macedonia found in the Olovo Roll of Arms are not in color, but black and white, with no hatching, and is numbered in the arms with

спомнато, еден (1) е сребрен лав на црвено поле. Притоа треба да се напомене дека грбот од Оловскиот грбовник не е во боја туку црно-бел без шрафура, а е вбројан во грбовите со златни лавови заради ставот на Матковски, дека истиот во општиот грб е претставен во прво поле. Бидејќи не сме во можност да го потврдиме или побиеме овој став, ние се водиме по ставот на Матковски. Во секој случај, дури и ако на овие бројки се додаде и Лондонскиот грбовник, којшто отсуствува кај Матковски соодносот помеѓу црвениот и златниот лав би бил 13:12 во корист на црвениот.

Она што станува јасно од овие бројки е дека грбовите со црвени или златни лавови, врзани за Македонија, скоро еднакво се среќаваат низ изворите. Меѓутоа, исто така се забележува дека започнувајќи од втората половина на XVIII век, па до почетокот на дваесеттиот век, од вкупно десетте (10) извора што ги наведува Матковски „дури осум (8) се со претстава на црвен лав на златно поле. Ваквиот развој најверојатно се должи на огромното влијание на печатените стематографии коишто биле мошне подостапни.

Ако се знае дека влијанието на стематографиите не е силно и значајно само за оформувањето на идејата за македонски грб туку и за грбовите на останатите балкански земји, тогаш неминовно е да се заклучи дека тврдењето црвениот лав на златно поле е туѓ за македонската хералдичка традиција и свест - е историски и фактографски неточно. Се чини, стасано е времето кога

golden lions because of Matkovski's point of view that in the larger Arms it is presented in the first field. Since we are unable to confirm or deny this statement, we are guided by Matkovski's position. In any case, even if to these figures we add and the Arms found in the London Roll of Arms, which is absent in Matkovski's work, the ratio between the red and golden lion would be 13:12 in favor of the red.

What is clear from these figures is that the Arms with red or golden lions attributed to Macedonia are almost identically found across sources. But, one can also note that starting from the second half of the XVIII century, and until the early twentieth century, eight (8) to of the ten (10) sources which are mentioned by Matkovski are

represented with a red lion on a golden field. This development is probably due to the enormous influence of the printed Stematographies, which were much more accessible.

If we know that the impact of the Stematographies is not strong and meaningful only for the shaping of the idea of Macedonian Arms, but also for the Arms of other Balkan countries, then it is unavoidable to conclude that the claim that the Or a lion Gules is alien to the Macedonian heraldic tradition and awareness is historically and factually incorrect. It seems, the time when we should responsibly and consciously accept that there is no clear winner between the two main versions of the Macedonian Arms with a lion. The proclamation

Реден број	година	грбовник
1	1595	Корениќ - Неориќ
2	XVI/XVII	Палиниќ
3	1601	Мавро Орбини
4	1614	Алтханов
5	1620	Белградски
6	1636 - 1638	Скороевиќев
7	1640	Белградски
8	1675	Фојнички
9	1680	Charles du Frense
10	1689	Оловски
11	XVII	Берлински
12	1694	Витезовиќ - ракопис
13	1701	Витезовиќ - печат
14	1740	Codex Кевешиќ
15	1741	Жефаровиќ
16	1746	Иво Сарака
17	1766	Her. Reg. Hung. Spec
18	1794	Рајиќ
19	1804	Прво српско востание
20	1837	Фестетиќ
21	1842	Људевит Гај
22	1844	Рилски манастир
23	XIX	Паисиј Хилендарски
24	1851	Симиќ
25	1876	Разловечко знаме
26	1935	Љуботен

Табеларен преглед на односот на црвениот и златниот лав кај Матковски. Бојата на текстот соодветствува со бојата на лавот / A tabular view of the ratio between the red and the golden lion in Matkovski. The text color corresponds to the color of the lion

треба одговорно и свесно да прифатиме дека не постои јасен победник помеѓу двете основни верзии на македонски грбови со лав. Прогласувањето на едниот за „помакедонски“ од другиот е невозможно од научна гледна точка. Што се однесува до изборот на едната или другата варијанта за државен грб, треба да бидеме свесни дека таквиот чекор бара прагматизам и усогласување не само со основните хералдички правила туку и со правилата за каденција, т.е. односот на нашиот потенцијален грб со другите државни грбови. Хералдиката како универзален систем го наложува тоа, без разлика дали нам ни се допаѓа или не. ■

Македонскиот грб според Жефаровиќ (1741) /
The Macedonian Arms by Žefarović (1701)

of one as more Macedonian than the other is, from a scientific point of view, impossible. As for the choice of the Coat of Arms of either variant, we should be aware that such a step requires pragmatism and compliance not only with the basic rules but also the heraldic rules of cadency, the relationship of our potential Arms with other state Arms. Heraldry as a universal system dictates this, whether we like it or not. ■

НАВОДИ • ENDNOTES

- 1 Александар Матковски (1922 - 1992) е македонски историчар и член на МАНУ
- 2 Aleksandar Matkovski (1922 - 1992), Macedonian Historian and member of the Macedonian Science and Art Academy.
- 3 Првото издание на оваа книга е од 1970 година. Особено важно и влијателно е нејзиното реиздание од 1990. Оваа книга практично го моделира македонското поимање за она што е грб во основа, но и она што треба да биде грб на Македонија. Овој напис ќе се обиде да даде бројчен пресек на изворите што се користени во неа.
- 4 The first edition of this book is from 1970. Particularly important and influential is its reprint of 1990. This book practically models the Macedonian understanding what a Coat of Arms is, and what the Coat of Arms should be for Macedonia. This article will try to give numerical data of the sources used in it.
- 5 Лондонски грбовник е ракописна збирка на грбови за којашто се смета дека настанала во периодот од 1595 до 1637 година, пронајдена во Лондон.
- 6 The London Armorial is a handwritten collection of Coats of Arms of which is thought that was created in the period from 1595 to 1637, and was discovered in London.
- 7 Првото поглавје од книгата на Матковски нуди краток вовед во хералдичката наука, но дава задлабочени познавања.
- 8 The first chapter of Matkovski's book provides a brief introduction to heraldic science while providing deep knowledge.
- 9 Александар Матковски, Грбовите на Македонија - прилог кон македонската хералдика, Мисла, Скопје, 1990, 43.
- 10 Треба да се напомене дека во овие Стематографии се прикажани грбови на голем дел од централно и источно-европските земји, како и на земјите од Балканот/ It should be noted that in these stematographies are displayed the Arms of much of the Central and East European countries and the Balkan countries.
- 11 Причината за употребата на лавот би требало да се побара во древномакедонскиот бит, легенди и обичаи. Најверојатно немала улога играта и пропагандата на Александар I Филхелен и идејата за Херакле како митски предок на македонците, т.е. митот за победата на Херакле над немејскиот лав. Од сочуваните извори знаеме дека лавот на лавови бил омилен спорт на македонското благородништво.
- 12 The reason for the use of the lion should be sought after for in the ancient Macedonian customs, legends and customs. Probably the propaganda of Alexander I Philhellene's idea of Heracles as a

mythical ancestor of the Macedonians, the myth of Heracles' victory over Nemean lion played a role. The preserved sources show that lion hunting was a favorite sport of the Macedonian nobility.

- 13 Македонски хералдички термиолошки речник: Лав, Македонски хералд бр.7, Скопје 2013
- 14 Тоа се поглавјата за македонскиот грб на печатите на воените лица во Војводина, за македонскиот грб на повелба од манастирот Горњак на Млава и лавот на илинденските знамиња.
- 15 These are the chapters on the Arms of the Macedonian stamps of military personnel in Vojvodina, for the Macedonian arms on charter of the monastery Gornjak Mlava, and the lion and the Ilinden uprising flags.
- 16 Под земски грб Матковски подразбира грб којшто претставува дадена етно-географска целина. Види Матковски, 20.
- 17 Види табела / see table.
- 18 Види табела / see table.
- 19 Види Македонски хералдички термиолошки речник: Лав, Македонски хералд бр.7, Скопје 2013
- 20 Види табела / see table.
- 21 Крунисан е во: Палиниќ, Алтханов, Белградски 1620 год., Скоровиќ и Оловски / It is crowned in: Palinic, Althan, Belgrade 1620, Skorojevic and Olovo.
- 22 Засебен елемент е во: Корениќ - Неориќ, Фојнички, Берлински, Фестетик и Гај / It is a separate element in: Korenic - Neoric, Fojnica, Berlin, Festetic and Gaj.
- 23 Види табела / see table.
- 24 Матковски, 169.
- 25 Мавро Орбини (средина на XVI век - 1614) е средновековен историчар од Дубровник. Во 1601 год. Орбини го Издава делото „Il Regno degli Slavi“ со којшто практично ги удира темелите на панславизмот и панилиризмот.
- 26 Mauro Orbini (mid XVI century - 1614) was a medieval historian from Dubrovnik. In 1601 Orbini with „Il Regno degli Slavi“ practically lays foundations of panslavism and panilyrism.
- 27 Матковски, 112.
- 28 Јован Јоновски, Грбовите на Македонија, Македонски хералд бр. 3, Скопје 2009
- 29 BULGARIA, sulvo coronatoque Leone in campo rubeo armatur. In quodam manuscripto reperi, Leonem rubrum fuper aureo campo : qui Macedoniae cenfetur.... (Paulo Ritter Vitezovic, Stematographia sive armorum Illyricum, 1701, 63.)
- 30 Види табела / see table.

ПРЕДЛОГ ЗА ГРБ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Јован Јоновски

Во 2009 година беше отстранета црвената ѕвезда-петокрака од грбот на Република Македонија како привремено решение. На седница на Владата на 5 декември 2014 година беше усвоен предлог за грб на Република Македонија, базиран на хералдичкото наследство на Македонија. Се отвори јавна дебата на Филозофскиот факултет, во Институтот за национална историја, како и во Центарот за духовна култура на Албанците. Во дискусиите беше изложено дека црвениот лав на златно поле е елемент што е длабоко всаден во културата на граѓаните на Македонија. Предлогот требаше да влезе во собраниска процедура, а за негово изгласување е потребно двотретинско мнозинство.

Образложението истакнуваше дека грбот на Република Македонија е дизајниран според грбот на Советскиот Сојуз, од којшто произлегоа дизајните на грбовите (амблемите) на сите Советски републики, Југославија со своите републики, земјите од источниот блок и други земји со социјалистичко уредување како Ангола и Северна Кореја.

Отстранувањето на црвената петокрака воопшто не го промени социјалистичкиот изглед на грбот, туку незначително го измени. Претставата за социјалистичка земја воопшто не одговара на реалноста.

Хералдичките грбови се безвременски културолошки симболи за идентификација. Тие ги сплотуваат сите заедници и поединци во државната традиција. Скоро сите европски земји денес поседуваат хералдички државен грб. Дури и земјите од поранешниот источен блок, со настапувањето на демократските процеси, се навратија на своите историски грбови. Македонија, заедно со Белорусија се последните две земји во Европа што сè уште го користат амблемот во стилот на советската амблематика.

Од друга страна, Македонија е една од малкуте земји во Европа, којашто има конзистентен симбол што недвосмислено се провлекува

PROPOSAL FOR THE ARMS OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Jovan Jonovski

IN 2009 the red five pointed star was removed off the Coat of Arms of the Republic of Macedonia as a temporary solution. At a meeting of the Government on December 5, 2014 a proposal for the Coat of Arms the Republic of Macedonia, based on the heraldic heritage of Macedonia, was adopted. An open public debate followed at the Faculty of Philosophy; at the Institute of National History; and at the Center for Spiritual Culture of Albanians. In the discussions it was exposed that the red lion on a gold shield is an element which is deeply rooted in the culture of the citizens of Macedonia. The proposal was to enter the parliamentary procedure, for which a two-thirds majority vote is necessary.

The government press statement says that "the current Coat of Arms of the Republic of Macedonia as a whole is designed according to the Coat of Arms of the Soviet Union, according to which arms of all Soviet republics, Yugoslavia with its republics and other countries of the Eastern bloc and other socialist countries were designed, such as Angola and North Korea.

The removal the red star in 2009 did not change the socialist appearance of the Coat of Arms, but slightly amended it. The image of a socialist country does not match the reality.

Heraldic Coats of Arms are timeless symbols of cultural identification. They unite all communities and individuals in the state tradition. Almost all European countries today possess Heraldic Coat of Arms. Even the countries of the former Eastern bloc with the advent of democratic processes turned back to their historical Coat of Arms. Macedonia together with Belarus are one of the last two countries in Europe that still use the emblem in the style of the Soviet emblematics.

On the other hand, Macedonia is one of the few countries in Europe that has a consistent

низ историјата, и којшто очигледно ги поврзува заедниците што живеат во земјата и се прифатливи за нив.

Предлогот за грб на Република Македонија е базиран на традицијата на грбови, поврзани со Македонија, почнувајќи од илустрациите на Вилем Верланд (+1481 год.) и грбовникот на Жером де Бара од 1581 год., кој преку Стематографиите на Витезовиќ (1694 год.) и Жефаровиќ (1741 год.), ќе стане и земски грб на Македонија.

Блазонот на овој грб гласи: На златно-жолто поле разгневен црвен лав. Штитот е крунисан со златно-жолта градобранска круна со пет кули, поставени на златна дијадема, украсена со рубини и бисери од Македонија.

Градобранската круна на грбот го претставува републиканското уредување на државата. Кулите на круната претставуваат графички израз на бројот пет, којшто пак е симбол на државноста. Со тоа се цели да се истакне и прикаже суверенитетот и интегритетот на државата. Рубинот и бисерот се симболи со коишто се поврзува државата со земјата како природно тло.

Ваквиот предлог е во согласност со историските факти, а воедно одговара на народната перцепција од преродбеничко време. Лавот како симбол може да биде обединувачки на сите заедници и граѓани, како што е тоа докажано и во низа европски земји. Лавот е несомнено симбол и на Македонците, Албанците и другите заедници во Македонија, којшто претставува и земски симбол на земјата, територијата, државата.

Затоа, црвениот лав на златно поле е најдобар хералдички симбол, којшто има своја традиција, но и сегашност и иднина, промовирајќи заедништво и врзувајќи се за симбол што не носи никаква поделба по ниту една основа во себе, туку напротив создава единство на сите кои живеат на овие простори.

Македонското хералдичко здружение смета дека овој предлог е хералдички и дека е базиран на македонското хералдичко наследство, и претставува добар предлог за Грб на Република Македонија. До затворањето на овој број, предлогот сè уште не се најде во собраниска процедура. ■

symbol that unquestionably runs through its entire history, and which evidently connects the communities living in the country and are acceptable to them.

The proposal for the Coat of Arms of the Republic of Macedonia is based on the tradition of the Coats of Arms related to Macedonia, ranging from illustrations of Willem Verland (+1481) and the Roll of Arms of Jerome de Bara of 1581, which through the Stemmato-graphy of Vitezovic (1694) and Zhefarovic (1741) will become Arms of Macedonia.

The blazon on the Coat of Arms reads: Or, lion Gules. The shield is crowned with a golden mural crown with five towers placed on a gold diadem decorated with rubies and pearls from Macedonia.

The mural crown signifies the republican system of the country. The towers of the crown represent the graphic expression of the number five, which is a symbol of statehood. This aims to highlight and display the sovereignty and the integrity of the state. Rubies and pearls are symbols that connect the state with the country as a natural soil.

This proposal is consistent with the historical facts, and also responds to people's perception of national revival period. The lion as a symbol can be unifying of all communities and citizens, as is proven in various European countries. The lion is undoubtedly a symbol of Macedonians, Albanians and other ethnic communities in Macedonia and represents an earthly symbol of the country, territory, state.

Therefore, the red lion on a gold shield is the best heraldic symbol that has its own traditions, as well as present and future in a European Macedonia, whose adoption promotes unity and is a symbol that bears no division on any grounds in itself, but rather it creates unity of all who live in this region."

The Macedonian Heraldry Society believes that this proposal is heraldic and that it is a good proposal for the Coat of Arms of the Republic of Macedonia. Until the closure of this issue the proposal has not yet entered parliamentary procedure. ■

ДВАЕСЕТ ГОДИНИ НОВО СОНЦЕ

Коста Стаматовски

НА 5 октомври оваа година се одбележија дваесет години од усвојувањето на знамето на Република Македонија. Создадено во една мошне комплексна и тешка политичка состојба, тоа од самото раѓање понесе еден голем товар, товарот на неизбежниот отпор кон него, како резултат на притисокот воопшто да се менува државното знаме.

Свесен за оваа тешка состојба, д-р Мирослав Грчев, човекот кому му беше доверена задачата да го создаде новото знаме, наспроти очекувањата да создаде креација којашто ќе е оригинална и никогаш видена, ќе тргне во потрага по новото сонце во графичко решение, со стилизации коишто не се новина во вексилолошкиот и хералдички јазик и коишто ќе се обидат да го намалат сиот очекуван отпор. Така, тој ќе дојде до решение за знамето со сонце што ќе претставува симболички и идентитетски континуитет на „свездата од Кутлеш“ и на свездата „петокрака“ од претходните државни знамиња, но и на сонцето од државниот грб, со коешто и има највеќе сличности во графичката стилизација. За потсетување, за сите детали околу целиот процес на создавање на новото знаме, д-р Грчев пишуваше во „Македонски хералд“ број 5.

Така, таа 1995 година се роди „новото сонце на слободата“. Едни го негираа, други го сметаа за наметнато на сила, а трети пак, се подбиваа и го нарекуваа „вентилатор“... Но, во сиве овие дваесет години, тоа беше знамето под коешто се извојуваа големи спортски победи, се освојуваа светски планински цинови, и под него многумина дури и ги дадоа своите животи. Тоа е знамето што најчесто претставува симбол за Република Македонија, во недостаток на хералдички грб. Од него произлезе и грбот на Претседателот на Република Македонија.

За среќа, како одминуваат годините, така расте љубовта и почитта кон државното знаме. Граѓаните сè повеќе се идентификуваат со него и гордо го веат и истакнуваат. Ова е особено забе-

TWENTY YEARS A NEW SUN

Kosta Stamatovski

OCTOBER 5th this year marked twenty years since the adoption of the flag of the Republic of Macedonia. Created during a very complex and difficult political situation, it bore a great burden from its birth, the burden of the inevitable resistance to it, as a result of the pressure to change the state flag at all.

Dr Miroslav Grcev, the one who was entrusted with the task of creating a new flag, was well aware of this difficult situation. Against expectations to create an original and never-seen-before design, he went looking for a new sun in graphic stylizations that are nothing new in the vexillological and heraldic world and thus tried to reduce the expected resistance. So he came to a solution for the flag with a sun that would be a symbolic continuation of the ‚Star of Kutlesh‘ and the five-pointed star from the previous state flags, together with the sun from the Coat of Arms, which has the most similarities in the graphic stylization. As a reminder Dr Grcev wrote, in issue 5 of ‚Macedonian Herald, all the details about the entire process of creating the new flag.

Thus, in 1995 ‚the new sun of liberty‘ was born (stanza from the National Anthem). Some people denied it, others considered it an imposition, and others mocked it and called it ‚air fan‘... but in all these twenty years that was the flag under which major sporting victories were won, world mountain giants were conquered, and many even gave their lives. It is the flag that usually serves as a symbol for the Republic of Macedonia, in the absence of a heraldic State Coat of Arms. From it, the Coat of Arms of the President of the Republic of Macedonia emerged.

Fortunately, as years go by, so the love and respect for the national flag grows. Citizens increasingly identify with it and proudly wave and display it. This is particularly noticeable among younger generations that are not burdened with the previously mentioned

лежително кај помладите генерации кои не се обременети со веќе споменатиот политички товар што го носи знамето. За нив, тоа не е „новото“ знаме. Тоа е, едноставно, знамето на Република Македонија.

Голема улога во сè поголемата прифатеност и почит кон знамето имаат и церемонијалните промени на знамињата пред Собранието и Владата на Република Македонија и пред резиденцијата на Претседателот на Република Македонија. Имено, од 2010 година, припадниците на баталјонот за почести и на воениот оркестар на Армијата на Република Македонија започнаа проект на церемонијална промена на знамињата пред државните институции.

Покрај ова, голема улога имаше и поставувањето на 30-метарските јарболи на коишто гордо и високо се виори знамето на преку 50 локации низ државата.

Од вексиллошка гледна точка, знамето на Република Македонија секогаш е меѓу фаворитите на светските вексиллолози, кои секогаш со симпатии зборуваат за него. Но, сепак, да не забораваме дека недостига официјален и прецизен шаблон за конструкција на знамето и уште поважно - дефинирање на боите на знамето. Тоа се две вексиллошки недоследности коишто би требало да ги отстраниме што поскоро.

Но, и со сиот товар што го носи и со сите недоследности, едно е сигурно - знамето на Република Македонија е прекрасно! И треба сите со гордост да го истакнуваме и вееме. Нека ни е честит 20-годишниот јубилеј! Нека е вековито знамето на Република Македонија! ■

WWW.ZNAME.MK - FB.COM/ZNAME.MK

Во 2013 година, знамето на Република Македонија доби и своја интернет-страница. Страницата е независен проект на Коста Стаматовски. На неа, покрај информации за знамето, може да се преземат и фајлови со знамето. Интернет-страницата има и своја Фејсбук страница, каде, меѓу другото се креираат настани за редовните церемонијални промени на знамето пред Собранието и Владата на Република Македонија, и каде се објавуваат фотографии од истите.

In 2013 the flag of the Republic of Macedonia got a website. The website is an independent personal project of Kosta Stamatovski. On it, in addition to information on the flag, files with the flag can be downloaded. The website has its own Facebook page where, among other things, Facebook events are created for the regular ceremonial changes of the flag in front of the Assembly and the Government of the Republic of Macedonia, and photos of the ceremonies are shared.

political burden that the flag bears. For them, it is not a ‚new‘ flag. It is, simply, the flag of the Republic of Macedonia.

A major role in the growing acceptance and respect for the flag was the ceremonial changes of the flags in front of the Assembly and the Government of the Republic of Macedonia and the residence of the President of the Republic of Macedonia. Since 2010, members of the Battalion of Honour and the military orchestra of the Army of the Republic of Macedonia started a tradition of ceremonial changing of the flags in front of the state institutions.

In addition, a prominent role is played by the setting of 30-meter flagpoles that proudly wave the flag at over 50 locations throughout the country.

From a vexillological perspective, the flag of the Republic of Macedonia is always among the favorite flags of the world’s vexillologists, and they always talk about it with sympathy. However, let us not forget that the flag lacks an official and precise construction sheet and more importantly - it lacks color definition. These are two vexillological inconsistencies that should be resolved as soon as possible.

But, despite all of the burden and all of the inconsistencies, one thing stays certain - the flag of the Republic of Macedonia is wonderful and we should all proudly display and wave it! Happy 20th anniversary of the flag of the Republic of Macedonia! Long may it wave! ■

СИМБОЛОТ НА СОНЦЕТО ВО ВЕКСИЛОЛОГИЈАТА

Никола Стојаноски

ПРИ процесот на создавање, дизајнирање и донесување на едно државно знаме се земаат предвид поголем број национални елементи или симболи. Символиката на знамето ја рефлектира историската, културната и политичката околност во којашто се развивала нацијата, и на тоа се темели една од вредностите на националниот идентитет. Често, мрачното мина-то на народите, нивните страдања во минатото и желбата за подобро утре директно се рефлектирале, не само во фолклорот и културниот идентитет на народите туку и во самите државни знамиња.

Желбата за подобра иднина и надминување на тешките времиња, минати кај различни народи се различно изразени преку различни симболи, но, еден од нив е најдоминантен. Тоа е сонцето.

Сонцето како елемент, односно како еден од главните елементи, се наоѓа на петнаесет знамиња на независни суверени држави, членки на ООН. Тоа е присутно на знамињата од сите континенти и кај држави коишто се развивале во различни историско-политички околности, но сепак, кај сите нив, символиката што сонцето ја претставува е слична и инспирирана од слични извори. Култот кон сонцето кај народите е присутен од дамнешни времиња, од самите почетоци на старата египетска цивилизација, па сè до современите нации, меѓу коишто е и македонската. Претставено како диск без зраци или диск со зраци, стилизирани или не, сонцето е едно од трите небески тела што се присутни на државните знамиња, другите две се месечината и ѕвездата. Петнаесетте независни држави коишто го поставиле сонцето на своите национални знамиња се: Антигва и Барбуда, Аргентина, Бангладеш, Јапонија, Казахстан, Кирибати, Киргистан, Македонија, Малави, Намибија, Непал, Нигер, Филипини, Руанда и Уругвај.

THE SUN SYMBOL IN VEXILLOLOGY

Nikola Stojanoski

IN the process of creation, design and adoption of a national flag, it is essential to take into account a greater number of national elements or symbols. The symbolism of the flag reflects the historical, cultural and political circumstances in which a nation has developed and thus is a foundation of one of the values of a national identity. Often, the dark past of the peoples, their sufferings in the past and the desire for a better tomorrow is directly reflected not only in folklore and cultural identity of nations, but in the state flags as well. The desire for a better future

and to overcome the difficult times of different nations is expressed through a variety of different symbols, but one of these is the most dominant. That symbol is the sun.

The sun as an element, or one of the main elements is found in fifteen flags of independent sovereign states, members of the United Nations. It is present on the flags of countries on all continents, which have developed in different historical and political circumstances, but they all share the symbolism which the sun represents and are inspired by similar sources. The cult of the sun is present in peoples since ancient times, from the very beginnings of the old Egyptian civilization, until modern nations, including the Macedonian one. Presented as a disk with or without rays, stylized or not, the sun is one of the three celestial bodies present state flags, the other two being the moon and a star. The fifteen independent states which have set the sun on their national flags are: Antigua and Barbuda, Argentina, Bangladesh, Japan, Kazakhstan, Kiribati, Kyrgyzstan, Macedonia, Malawi, Namibia, Nepal, Niger, the Philippines, Rwanda and Uruguay.

Сонцето од Кутлеш (Вергина) /
The Sun of Kutles (Vergina)

Од чисто графички и илустративен поглед, сонцето како вексиллошки, па и хералдички елемент, може да се сретне во различни дизајни и облици. Формата на самото сонце, како и боите, варираат од држава до држава, во зависност од националните бои на нацијата, но и историската графичка претстава на сонцето како симбол. Сите форми на сонцето како вексиллошки симбол, може да бидат поделени на две основни групи - диск и сонце со зраци, каде пак втората група се дели на сонце во раскош, светење на сонце (изгрев или залез) и амблем на сонце. Покрај тоа што дискот го претставува сонцето кај одделни знамиња, кај други пак, истиот симбол ја претставува месечината (знамињата на Палау и Лаос), што често доаѓа до забуна.

Државни знамиња каде има употреба на диск што симболизира сонце се знамињата на Бангладеш, Јапонија и Нигер. Големината на дискот, како и поставеноста во полето, исто така варираат и не се еднолични. Така, дискот од знамето на Јапонија има црвена боја и е поставен во средишниот дел на белата основа. Од друга страна пак, дискот од знамето на Бангладеш, иако навидум сличен по дизајн, е со различна нијанса на црвена боја и е поблиску до прицврстениот дел на знамето. На крај, знамето на Нигер има диск со портокалова боја, којшто е помал по димензии во однос на претходните два диска и е поставен во средишната бела лента на знамето.

Втората категорија дизајни на сонцето вклучува приказ на сонце со зраци. Како што веќе е напоменато, оваа категорија може да се подели на сонце во раскош, светење на сонце (коешто е многу слично со првата категорија) и амблем на сонце. Разликата помеѓу сонцето во раскош и сонцето што свети е во стилот на зраците. Кај сонцето во раскош, зраците се посликовито изведени, каде едни се линеарни, а другите се брановидни. Покрај тоа,

From a purely graphic and illustrative view, the sun as a vexillological, as well as a heraldic element can be found in various designs and shapes. The shape of the sun itself, and the colors vary from state to state, depending on the national colors of the nation, as well as the historical graphical representation of the sun as a symbol.

All forms of the sun symbol in vexillology can be divided into two main groups: a disc; and sun with rays, where again the second group is subdivided in: the sun in splendor, illumination of the sun (sunrise or sunset) and the emblem of the sun. Besides the fact that a

disc represents the sun in certain flags, in others the same symbol represents the moon (the flags of Palau and Laos), which often raises confusion.

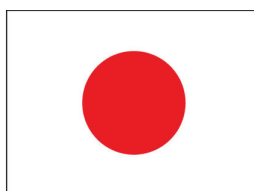
State flags where there is use of a disc that symbolizes the sun are the flags of Bangladesh, Japan and Niger. The size of the disc and the position in the field also vary and are not uniform. Thus, the disc of the flag of Japan has a red color which is set in the center of a white basis. On the other hand, the disc of the flag of Bangladesh, although apparently similar in design, is a different shade of red, and is closer to the fly. Finally, the flag of Niger has a disc in orange, which is smaller in size compared to the previous two discs and is positioned in the central white bar of the flag

The second category includes designs of the sun with rays. As already mentioned, this category can be subdivided into the sun in splendor, illumination of the sun (which is very similar to the first category) and the emblem of the sun. The difference between the sun in splendor and

the illumination of the sun is in the style of the rays. With the sun in splendor, pictorial rays are designed, where every odd ray is linear and every even ray is wavy. In addition, the disc from the sun can, but doesn't have to be stylishly designed with given human traits. The sun in illumination

Бангладеш / Bangladesh

Јапонија / Japan

Нигер / Niger

самиот диск од сонцето може, а и не мора, да е стилски изведен со дадени човекови особини. Сонцето во светење често е поставено како во изгрев, а поретко во залез, и нема голема стилизација на самите зраци или дискот. Дobar пример за сонце во раскош е јужноамериканското „Мајско сонце“, што се наоѓа на знамињата на Аргентина и Уругвај. Од друга страна пак, добри примери за сонце што свети (изгрев) се знамињата на Антигва и Барбуда, Кирибати и Малави. На крај, сонцето како амблем е поим со којшто се опфаќаат дизајни на сонцето што не се сликовити туку стилски изведени. Овие дизајни се поедноставни и нема присуство на детали како кај дизајните од претходните две поткатегории. Типичен пример за ова се старото и новото македонско знаме, сонцето од знамето на Филипини, како тие од знамињата на: Руанда, Казахстан, Киргистан, Намибија и Непал.

Како и кај дизајнот така и во симболиката на сонцето, има разлики во значењето од држава до држава и од регион до регион. Со подетална анализа на симболиката на сонцето од овие петнаесет знамиња може да се увиди дека, општо гледано, сонцето симболизира нов почеток, нова ера, слобода или благосостојба. Сонцето како почеток на нова ера или раѓање на нова нација, воздигната од мрачните минати епохи, често е значење што му се придодва на симболот на сонцето. Јужноамериканското „Мајско сонце“, кое е национален симбол на Аргентина и Уругвај, потекнува од времето на Мајската револуција, што означила почеток на борбата против шпанската колонизација на териториите на Аргентина, Уругвај, Парагвај и Боливија. Сонцето се смета за почеток на нова ера во историјата на овие држави, а ова е често проследено со легендата од Аргентина, којашто вели дека додека се основала новата влада на независна Аргентина, сонцето силно засветело од зад облаците. Постојат и теории дека Мајското сонце потекнува од симболот за богот на сонцето, Инти, кој бил еден

is often set as the sunrise, or rarely in sunset and there is no great stylization of the disc or the rays themselves. A good example of the sun in splendor is the South American „Sun of May“, which is located on the flags of Argentina and Uruguay. On the other hand, examples of a good sunrise are the flags of Antigua and Barbuda, Kiribati and Malawi. Finally, the sun as an emblem covers

designs that are not graphical, but stylized. These designs are simpler and do not contain details such as the designs of the previous two subcategories. A typical example of this is the old and the new Macedonian flag, the flag of the sun from the Philippines, those of the flags of Rwanda, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Namibia and Nepal.

As with the design, the symbolism of the sun has

differences in meaning from country to country and from region to region. With detailed analysis of the symbolism of the sun from these fifteen flags, it can be seen that, generally speaking, the sun symbolizes a new beginning, a new era, freedom or prosperity. Sun as the beginning of a new era or the birth of a new nation, ascended from the dark past eras, is often a meaning that is added to the symbol of the sun. The South

American „Sun of May“, which is the national symbol of Argentina and Uruguay, dates from the time of the May Revolution, which marked the beginning of the struggle against the Spanish colonization of the territories of Argentina, Uruguay, Paraguay and

Bolivia. The sun is considered the beginning of a new era in the history of these countries, and this is often followed by the legend of Argentina which says that while the new government was being established for an independent Argentina, the sun has strongly illuminated the scene from behind the clouds. There are theories that the „Sun of May“ originates from the symbol for the sun god, Inti, who was one of the supreme gods of the Incas. Similar symbols are assigned to the sun of the flags of Antigua and Barbuda,

Мајското сонце /
The Sun of May

Аргентина / Argentina

од врховните богови на Инките. Слична симболика се припишува и на сонцето од знамињата на Антигва и Барбуда, Кирибати и Малави, каде означува зазорување на нова ера (ослободување од колонијализам и основање независна држава) и надеж за нов почеток. Независноста на нацијата е тесно поврзана со слободата на народот и ова е еден од главните мотиви за избор на сонцето како симбол. Сонцето од македонското знаме, како и сонцето од знамето на Нигер и Бангладеш, претставува симбол на независноста и слободата, долговековната желба на народот за своја независна држава и самостојно управување на својата територија. Оваа симболика се препишува и на знамето на Филипините, но придружено со вредностите на единството и демократијата. Покрај овие значења, може да се забележи дека другите народи во симболот на сонцето гледаат живот, енергија, како што и често се сфаќа функцијата на сонцето како небеско тело. Такви примери се сонцата од знамињата на Казахстан и Намибија. Иако често мирот се симболизира со употреба на гулаб и маслинови гранчиња, Киргистан на сонцето му препишува вредности на мирот, како и богатство или изобилие. Случаите со сонцето од знамето на Непал и Руанда се малку поразлични од останатите, бидејќи Непалците во сонцето гледаат цврста одлука (предводени од традиционалните верувања), а Руанѓаните гледаат просветлување (поради мрачната нова историја, Руанда го променила знамето во по-неутрално и посимболично). На крај, интересен за споменување е случајот со Јапонија. Сонцето, покрај тоа што е еден од најважните национални симболи на државата, тоа претставува и извор на името на самата држава. Популарното гледиште е дека името на државата (日本, „Нипон“) означува „земја на изгревот на сонцето“, па така сонцето станало вековен симбол на Јапонија и јапонската култура.

Без разлика на дизајнот, симболиката, боите или местоположбата, сонцето од секогаш се гледало како важен симбол кај одделни народи. Скоро во сите случаи, во сонцето се гледало позитивно, инспирирало благосостојба и мир, слобода и независност. За голем број народи, сонцето не е само извор на енергија, туку и нешто повеќе, дел од идентитетот. ■

Kiribati and Malawi which mark the daybreak of a new era (liberation from colonialism and a foundation of an independent state) and the hope for a new beginning. The independence of a nation is closely related to the freedom of the people and as such is one of the main reasons for the choice of the sun as a symbol. The sun of the Macedonian flag, the sun on the flag of Niger and the one of the flag of Bangladesh represent a symbol of independence and freedom, the long desire of the people for an independent state and independent governance of its territory. This

Малави / Malawi

symbolism is also applied to the flag of the Philippines, but together with the values of unity and democracy. In addition to these

meanings, it may be noted that other nations see in the symbol of the sun life, energy, which often signifies the function of the sun as a celestial body. Such examples are the suns on the flags of Kazakhstan and Namibia. Although peace is often symbolized using a dove and olive branches, the Kyrgyzstan sun has also attributes of the values of peace and wealth or abundance. The cases of the sun on the flags of Nepal and Rwanda are slightly different from the others because the Nepalese see in the sun a firm decision (led by traditional beliefs) and the Rwandans see enlightenment (due to the grim newer history, Rwanda changed the flag to a more neutral and symbolic one). Finally, it's interesting to mention the case of Japan. The sun, although being one of the most important national symbols of the state, is also the source of the name of the state. The popular view is that the name of the state (日本, „Nippon“) means „land of the rising sun“, and so the sun has become a centuries-long symbol of Japan and Japanese culture.

Regardless of design, symbolism, color or position, the sun is always seen as an important symbol in certain peoples. In almost all cases, the sun is viewed positively, it inspires prosperity and peace, freedom and independence. For many peoples, the sun is not only a source of energy, but also something more, a part of identity. ■

МАКЕДОНСКИ ХЕРАЛДИЧКИ ТЕРМИНОЛОШКИ РЕЧНИК

ФИГУРИТЕ коишто се користат во хералдиката се многу, и не е можно да се состави еден целосен список. Крстот, лавот и орелот се далеку најчесто употребуваните фигури што веќе ги разгледавме. Генералната поделба на хералдичките фигури може да се сведе на ова: крстови, животни, птици, сверови, хуманоиди, флорални, небесни, оружје и секојдневни предмети. Секојдневните предмети можат дополнително да се поделат на подгрупи: градби, поморски елементи, облека, алати и инструменти и други.

Во продолжение ќе бидат претставени животните коишто најчесто се среќаваат во хералдиката. Секако, има и многу други. Животните се предадени со нивните специфики, додека вообичаените атрибути и пози се подразбираат.

ЖИВОТНИ

Хералдички тигар

Се претставува со тело на лав и со глава од чија горна вилица излегува клун.

Коњ

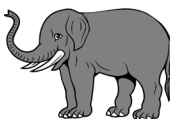
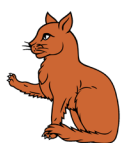
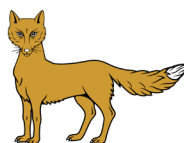
Се претставува природно, најчесто разгневен или во од. Може да биде оседлан и да има и коњаник. Главата на коњот исто така е честа фигура.

Волк

Кога седи, често се претставува со подигната глава, како завива на месечина.

Лисица

Од волкот се разликува по

долгата и влакнеста муцка. Доколку е претставена само главата, таа е дадена во анфас (во пресрет).

Мачка

Обично се претставува во седечка позиција, а може да се претстави и како игра со или стои до клопче.

Рис

Се претставува како мачка, но со влакна на ушите.

Мечка

Може да се претстави и со огламеник.

Елен

Обично се претставува во пресрет. Карактеристична поза за еленот е седечка. Еленската глава и само роговите се честа фигура.

Антилопа

Хералдичката антилопа се претставува на посебен начин, којшто е далеку од нејзиниот природен изглед. Има глава на тигар со рогови и опашка на лав. Доколу се претставува природната антилопа тоа се нагласува.

Вол

Често се претставува глава на вол во пресрет и може да има алка во носот. Воловските рогови се исто така честа фигура.

Камила

Се претставува со една грпка, во случај да има две, тоа не се блазонира посебно.

Дива свиња

Дивата свиња се претставува со големи заби и со грива по целиот грб. Може да се претстави како ранета со стрела, забиена во главата.

Овца

Овцата може да се претстави и како крзно, овен подигнат со ремен околу половината. Глава од овен најчесто се претставува во пресрет. Јаг-

не – симболот на Исус Христос, претставено во од, каде со кренатата нога го потпира копјето, на коешто има знаме, најчесто бело со црвен крст.

Коза / прч

Често се претставува со подигнати предни нозе, качени на камен, дрво или друг предмет.

Слон

Може да биде и воен слон со кула на грбот. Оваа претстава е поприсутна од обичниот слон.

Куче

Во хералдиката има повеќе видови. Ако не е поинаку споменато, се мисли на на долгнавесто ловечко куче.

Верверица

Скоро секогаш се претставува во седечка позиција и со желяд во рацете. Желядот може да биде заменет со друг ситен предмет.

Зајак

Зајакот најчесто се претставува во скок. Кога другите животни имаат плен, тоа најчесто е зајак.

Гуштер

Се претставува од горна перспектива.

Змија

Змијата најчесто се претставува испреплетена или во круг, а најчесто испреплетена околу нешто.

Пчела

Се претставува и со улиште.

Саламандер

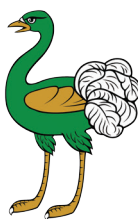
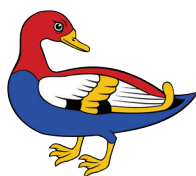
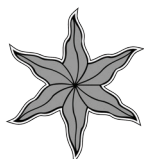
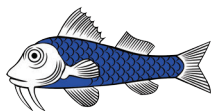
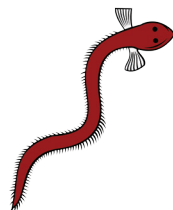
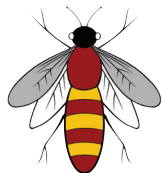
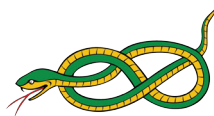
Се претставува како гуштер во пламен.

МОРСКИ ЖИВОТНИ

Риби

Скоро сите видови риби можат да се прикажат на грбот.

Јагула

Таа е претставена како змијолика риба, често превиткана.

Сом

Риба со препознатливите мустаки.

Делфин

Се претставува како страшно животно, коешто нема многу сличности со биолошкиот делфин.

Морска ѕвезда

Се претставува со пет извиени краци.

Школка

Има неколку вида школка. Најчесто симболизира ацилак.

ПТИЦИ

Сокол

Се претставува како орел со своичиња, врзани за нозете, со или без капа којашто му ги покрива очите.

Був

Се претставува во седечка позиција со подигнати или спуштени крила.

Врабец

Се претставува без нозете.

Ластовица

Препознатлива по тенките крила и специфичната опашка, по којашто се нарекува една разделна линија во хералдиката.

Петел

Се претставува во профил, со природен изглед.

Гулаб

Може да биде претставен и со маслиново гранче во клунот.

Патка

Често се прикажува во природни бои.

Ној

Се претставува во стоечка позиција. Пердувот од ној е најмногу употребуван пердув во хералдиката, најчесто како леза во челенката. ■

АКТИВНОСТИ НА МХЗ

Александар Гиџаровски

Во споредба со минатите години, кога активностите на Македонското хералдичко здружение беа главно насочени кон истражувања и едукација на македонската јавност преку предавања, изминатата 2015 година беше година на живата хералдика и вексилологија. По издавањето на месно-хералдичкиот систем во 2014 година, можеме да видиме сè повеќе општини како го уважаваат и, повеќе или помалку, се придржуваат кон препораките на истиот, при избирањето на своите нови општински симболи.

Дополнително признание за МХЗ беше и вклучувањето на нашите експертски комисиите за избор на нови општински симболи, што укажува на фактот дека почнува, конечно, во Македонското хералдичко здружение да се препознава еден неформален авторитет, земајќи го предвид отсуството на официјална државна институција, којашто се занимава стриктно со хералдика и вексилологија.

Во полето на личната хералдика, годинава добивме четири нови регистрирани грбови, што во споредба со минатите години можеби личи на солидна бројка, но треба да служи како дополнителен поттик, еден нов предизвик за МХЗ, дополнително да го промовира својот регистар на лични ознаки, со цел, овој број неколкукратно да порасне.

Исто така, вреди да се спомне и присуството на претседателот на МХЗ Јован Јоновски на XXXI меѓународен конгрес за генеологија и хералдика, што се одржа во Осло, Норвешка.

Беше промовирана книгата „Симболите на Македонија“ од Јован Јоновски во Скопје и во Загреб, даде беше оддржано истоимено предавање. ■

ACTIVITIES OF MHS

Aleksandar Gižarovski

COMPARED to previous years, when the activities of the Macedonian Heraldry Society were mainly aimed at research and the education of the Macedonian general public through lectures, the past 2015 was a year of living heraldry and vexillology. After the publication of the municipal heraldic system in 2014, we could see more and more municipalities recognizing it, as well as (more or less) adhering to the recommendations of the same while choosing their new new municipal symbols.

An additional recognition for MHS was the involvement of our experts in the committees for election of new municipal symbols, pointing to the fact that, finally, the Macedonian Heraldry Society is being recognized as an informal authority, taking into account the absence of an official state institution that deals strictly with heraldry and vexillology.

In the field of personal heraldry, this year we got four new registered Arms, which in comparison to previous years might sound like a solid number, but instead it should serve as an additional impetus, a new challenge for MHS to further promote its register of personal Arms, so that this number would grow exponentially.

Also worth mentioning is the presence of the President of MHS Jovan Jonovski the XXXI International Congress on Genealogy and Heraldry which was held in Oslo, Norway.

A new book „Symbols of Macedonia“ by Jovan Jonovski was promoted in Skopje and Zagreb, where a lecture with the same title was delivered. ■

Претседателот на МХЗ Јоновски со претседателот на ХГЗД Хејмер на промоцијата и предавањето во Загреб / MHS president Jonovski with HGZD president Heimer at the promotion and the lecture in Zagreb

ОБЈАВЕНА „СИМБОЛИТЕ НА МАКЕДОНИЈА“

Александар Гиџаровски

На 22 декември 2015 година, во Музејот на Македонската борба во Скопје беше промовирана книгата „Симболите на Македонија“ од Јован Јоновски.

Во три од вкупно деветте глави, Јоновски со научно-популарен стил, поткрепен со илустративен материјал, на достоин начин ги надградува основите на македонската хералдика, поставени од академик Александар Матковски. Дополнително, делото е и пионерски потфат во македонската вексилологија, а особено внимание е посветено и на фалеристиката, како и историјатот на македонските химни.

Според зборовите на промоторот Раде Силјан, народите се препознаваат по симболите, по обичаите и по традиционалните обележја, негувани и одржувани од многу поколенија. Токму затоа, познавањето на симболите е од особено значење за нашиот народ. Македонија има големо историско и културно богатство со специфични и препознатливи симболи, за којашто констатација најилустративно говори делото „Симболите на Македонија“, книга долгоочекувана во нашата наука.

Книгата е темелник на современото истражување и проучување на националните обележја на нашата држава и на македонскиот народ низ историјата. На речиси 400 страници, со интересен и разбирлив јазик и со повеќе од 600 впечатливи илустрации, презентирани се симболи од различните историски периоди, кои имале влијание врз развојот на нашата држава. ■

„THE SYMBOLS OF MACEDONIA“ PUBLISHED

Aleksandar Gižarovski

ON December 22, 2015, at the Museum of the Macedonian Struggle in Skopje, the book „Symbols of Macedonia“ by Jovan Jonovski was promoted.

In three of the nine chapters, with a scientific and popular style, supported by illustrations,

Од промоцијата во Скопје. Од лево кон десно: Величковски, Јоновски, Ангелкоска, Гиџаровски, Стаматовски /
From the promotion in Skopje. From left to right:
Veličkovski, Jonovski, Angelkoska, Gižarovski, Stamatovski

Jonovski upgrades the basics of Macedonian heraldry, set by Academician Aleksandar Matkovski. In addition, this work is a pioneering venture in Macedonian vexillology, and also it pays particular attention to phaleristics and the history of the Macedonian anthems.

According to promoter Rade Siljan, nations are identified by symbols, customs and traditional marks, groomed and maintained for many generations. Therefore, the knowledge of symbols is of particular importance for our people. Macedonia has a great historical and cultural heritage with specific and recognizable symbols, which in a most illustrative way is described in the book „Symbols of Macedonia“, a book long awaited in our science.

The book is a cornerstone of modern research and study of the national symbols of our country and the Macedonian people throughout history, on almost 400 pages with interesting and understandable language and more than 600 striking illustrations are presented symbols from different historical periods that influenced the development of our country. ■

ЦРКОВНАТА ХЕРАЛДИКА ВО МАКЕДОНИЈА

Јован Јоновски

ЦРКОВНАТА хералдика, поради своите специфички коишто се јавуваат во употребените елементи, а особено во параферналиите, претставува посебен дел од хералдиката. Во црковна хералдика спаѓаат грбови на цркви, епархии, парохии и други организациски единици, како и грбови на храмови, манастири и на свештени лица.

За прв црковен грб се смета тој на бискупот Сефрид II од Чичестер (1180 - 1204 година), додека за првата регулатива се смета Одлуката на Соборот во Лион од 1245 година, под водство на папата Инокентиј IV, за употреба на црвена еклезијска капа со висулки за грбовите на кардиналите, којашто ќе стане значаен белег на црковните грбови во католичкиот свет.¹

Првиот познат црковен грб во Македонија е грбот на католичкиот скопски надбискуп Петар Богдан (1677 - 1689). Петар е роден во Хас, денешна Албанија, а своето образование го почнува во Чиповци, денешна Бугарија. Образованието го завршува во Анкона и Рим, а во 1656 година е поставен за бискуп на Скадар.² Истата година, архидиецезата Дарданија е преименувана во архидиецеза Скопје, кога на катедрата е поставен Андреј Богдан, стрико на Петар. Подоцна, Петар ја наследил катедрата од својот стрико.³ Неговиот грб од 1685 година е: црвено, сребрена скала во превез, помеѓу сребрена ѕвезда и сребрена хералдичка роза на зелен троен рид. Над штитот, еклезијска капа со по 6 висулки, што ја држат два инфантни ангели.⁴

Познат е апокрифниот грб на Охридската архиепископија, објавен од баронот Фелкерзам во руското списание Гербовед, во март 1913 година.⁵ Грбот претставува емблезон во класичен католички стил, со атрибути на грб на архиепископ - еклезијска капа со по 10 висулки од двете страни и златен епископски крст зад штитот. Но, покрај оваа редовна параферналија, достоинствена за рангот на архиепископ од латинската црква и вкрстени латинско пас-

ECCLESIAL HERALDRY IN MACEDONIA

Jovan Jonovski

ECCLESIASTICAL heraldry, identified by the specificity of the elements used and especially paraphernalia, presents a special type of heraldry. In the category of ecclesiastical heraldry fall: Arms of churches, dioceses, parishes and other organizational units, then temples, monasteries and clergy.

Arms of bishop Seffried II of Chuchester (1180-1204) is consider the first ecclesiastic Arms, and first regulations is considered the decision of the Council of Lyons in 1245, under the leadership of Pope Innocent IV, for the usage of a red ecclesiastical hat (galero) with tassels

for the arms of Cardinals, which became an important hallmark of the Church Coat of Arms in the Catholic world.¹

The first known Ecclesiastical Arms in Macedonia are those of the Roman Catholic archbishop of Skopje, Petar Bogdan (1677-1689). He was born in Has, on what is now the Albanian border with Serbia, and his education began in Chipovci in today's Bulgaria on the border with Serbia. He

completed his education in Ancona and Rome, and in 1656 was appointed Bishop of Shkodra.² That same year Archdiocese Dardania was renamed Archdiocese of Skopje, when in the seat sat Andrei Bogdan, uncle of Petar. Petar later inherited the seat from his uncle.³ His Arms from 1685 is blazoned: Gules, a ladder in bend between an estoille and an heraldic rose Argent resting on a triple hill Vert. Above the shield, a galero with each side 6 tassels held by two cherubs.⁴

An apocryphal Arms of the Ohrid Archdiocese was published by the Russian baron Felkerzam in Gerboved magazine in March 1913.⁶ The Arms represent the classic Roman Catholic style typical of the 18th century, with the attributes of the rank of Archbishop, a galero with 10 tassels

Грбот на Петар Богдан /
The Arms of Petar Bogdan

тирско жезло и меч. Штитот е окрунет со принцова дијадема.

Еве го текстот во којшто е опишан блазонот:

„...Повелуваме и дозволуваме да користиш печат како што е опишано овде, а имено: штит поделен на седум дела, на средината златен штит, на него претставен црн орел, симбол на царската власт; штитот е окрунет со пурпурна царска дијадема; во двата горни дела, во десниот се содржи знакот (грбот) на двете Дакии, црвено поле на коешто е нацртана кула; на левата страна, темносино поле и на него нацртан двоен златен крст (грб на втората Панонија); подолу пак, во десниот дел, темносино поле и на него нацртани три брода, двата крајни бели, а средниот златен (грбот на горна Албанија); на лево црвено поле и на него нацртана коза (грбот на Македонија); подолу пак на десно, бело поле со исцртан лав, (грб/знак на Епир), а во левиот дел, зелено поле и на него претставени две раце кои држат златна дијадема со седум драги камења (грбот на Тесалија), а над нив троен крст; од десно меч, симбол на државата и граѓанската власт над цел свет, од лево пастирско жезло, знак на црковната власт; крстот се покрива со дијадемата на властелинот, и над него се наоѓа црвена капа со златни висулки што ќе ја носиш на глава при торжествените влегувања во црква.“⁶

Очигледно ова е сложен грб што се состои од грбови на 6 земји, под јурисдикција на носителот на грбот. Земјите коишто се спомнуваат во блазонот се: двете Дакии (денешна Романија), Втора Панонија (денешна Унгарија, Словачка), Горна Албанија, Македонија, Епир и Тесалија.

Грбот на Македонија е претставен со бела коза на црвено поле. Фелкезам смета дека авторот на блазонот не познавал некаков грб на Македонија и дека овој блазон го нацртал во од, веројатно според името на древната столица на Македонија - градот Ајга, како говорен грб. Грбот пак на Епир е прикажан со лав (со недефинирана боја) на бело поле.

Малку е веројатно дека Охридската архиепис-

on each side and a golden episcopal cross behind the shield. But despite this regular paraphernalia for an Archbishop of the Latin church the shield is ensigned with a crown and further, behind the shield has a Latin pastoral staff and sword in saltire.

Here is the text in which is described the blazon:

„... We command and allow you to use seal as described here, namely: Shield divided into seven parts, overall an inescutcheon Or charged with an eagle Sable, symbol of royal power. The shield is crowned with a royal purple diadem. The two upper fields, in the right charged with the sign (Arms) both Dacia, Gules field charged with tower. The left, on Azure charged with double cross Or, arms of the second Pannonia. Below, in the right field Azure charged with three ships, two sailed Argent above one sailed Or Arms of upper Albania, on the left, Gules charged with a goat, Arms of Macedonia. Below, on the right, Azure, a lion (arms) sign of Epirus, and in the left part Vert, two hands holding a golden coronet with seven precious stones, Arms of Thessaly. Above them a triple cross, from the right sword, a symbol of the state and civil authority over the world, on the left pastoral scepter, a sign of church government. The cross is covered with a diadem of the ruler, over it is red cap with gold tassels which you will wear on the head in celebration entering the church.“⁷

Obviously this is a marshalled Arms which consists of the lands under the jurisdiction of the holder of the Arms. Countries mentioned in the blazon are: both Dacias, present-day Romania, Second Pannonia today's Hungary / Slovakia; Upper Albania, Macedonia, Epirus, Thessaly.

Interestingly, Macedonia is represented with Gules a goat Argent, which is now the only known such representation. Felkeзам considers that the author did not know any

Arms of Macedonia and so devised it as canting arms from the name of the ancient capital of Macedonia, Aigai. The Arms of Epirus are depicted with a lion (of undefined color) on a field Argent.

Печат на манастирот
Св. Наум во Охрид /
The seal of the St. Naum
monastery in Ohrid

копија користела грб или печат со погоре наведениот приказ. Најчесто црковните печати во источната црква биле со хагиографски приказ на патронот. Печатот на манастирот Св. Наум во Охрид од 17 век. Тој го има вообичаениот приказ на светец и сцени од неговата хагиографија, десно се прикажани вол и мечка, впрегнати во јарем. Според легендата, мечката го изела едниот вол, па светецот ја впрегнал неа на негово место. Лево е болен човек со штака, кој веројатно дошол кај светецот за исцеление.⁸

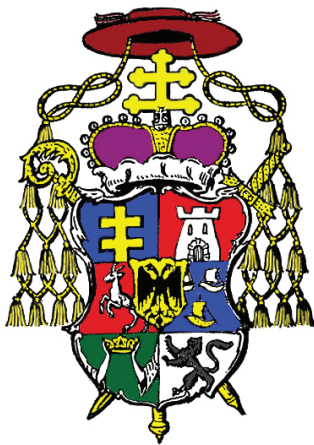
МОДЕРНА МАКЕДОНСКА ЦРКОВНА ХЕРАЛДИКА

Македонската православна црква - Охридска архиепископија користи хералдички грб. Сите епархии и храмови го користат истиот грб, и нема практика, црковните лица да користат личен грб. Првиот грб е донесен со првиот Устав на МПЦ од 6 октомври 1958 година, којшто може да се смета за хералдички иако блазонот не е докрај дефиниран. Тој никогаш не беше правилно прикажан, ниту според самиот опис со Уставот, ниту според хералдичките правила, ниту пак според естетските критериуми.

Членот 4 од Уставот велеше: „Грбот на Македонската православна црква е штит во средина на плашт со пурпурна боја, украсен со крст од десната страна и архиерејско жезло од левата страна, со штит и златна архиерејска круна, поставена над него. На штитот е прикажана црквата 'Св. Климент Охридски' во Охрид”.

Црквата „Св. Климент“, всушност беше „Св. Богородица Перивлепта“, каде што беа моштите на св. Климент. Со возобновувањето на Климентовиот храм на Плаошник, во 2002 година, се зголеми недоследноста во ликовниот израз на грбот и блазонот во Уставот.

Во 2007 година, МХЗ достави предлог до МПЦ, да се извршат хералдички и естетски корекции, правилно хералдичко прикажување на правосла-

Апокрифниот грб на Охридската Архиепископија / The apocryphal Arms of the Ohrid Archbishopric

These Arms are often represented as a dog on a field Azure.

It is unlikely that the Ohrid Archbishopric used Arms or a seal with said blazon. Often church seals in the Eastern church were hagiographic representations of the patron. One such example is the preserved seal of the Monastery of St. Naum of Ohrid from the 17th century, which is kept in the Patriarchal Museum in Sofia.⁹ He has the usual representation of saints and scenes from his hagiography. On the right side a yoke is shown harnessing a bull and a bear, which according to legend had eaten the other ox, so the saint harnessed the bear

in its place. The left side shows a man kneeling, who came to the saint to seek healing, which fits better in the hagiography of St. Naum.⁸

CONTEMPORARY MACEDONIAN ECCLESIASTICAL HERALDRY

The Macedonian Orthodox Church belongs to those churches that use heraldic arms. All dioceses and churches use same Arms, while there is no practice for church officials to use personal Arms. The first arms of the Macedonian Orthodox Church were defined in the first Constitution of the MOC, from October 6, 1958, in which the blazon of arms is not fully defined, but may still be considered heraldic. These Arms have never been properly displayed, whether according to the description in the Constitution, according to heraldry rules, or according to aesthetic criteria.

Првиот грб на Македонската православна црква / The first Arms of the Macedonian Orthodox Church

Article 4 of the Constitution said: „The Coat of Arms of the Macedonian Orthodox Church is: In the middle of the mantle of purple color, decorated behind with a cross from the right side and Bishop's rod on the left, with shield and a golden Clerical crown placed over it, a shield

вен храм од типот на возобновениот храм Св. Климент, како и корекции во бојата на плаштот.

Во 2008 година, со измените во Уставот на МПЦ, се отвори и прашањето за корекциите на грбот. На отворената дискусија во МХЗ за можниот блазон на новиот грб, произле-

Новиот грб на
Македонската православна црква -
Охридска архиепископија /
The new arms of the Macedonian
Orthodox Church - Ohrid
Archbishopric

зе заклучокот дека треба да е стилизиран приказ на источната, олтарна страна на храмот од типот на катедралниот храм „Св. Софија“, подигнат во 11 век, којшто бил и седиште на архиепископот во најдолгиот период и во најголемата слава на Охридската архиепископија.

Бидејќи главна измена на Уставот беше додавката на името на Македонската православна црква – Охридска архиепископија, што предизвика бурна реакција на медиумите, по што воопшто не дојде до гласање за измени на Уставот.

Во 2009 година, кога измената на Уставот повторно дојде на дневен ред, прашањето за грбот се постави на највисоко ниво, што резултираше со серија средби со Архиепископот и со неколку владици. Хералдот на МХЗ Јован Јоновски, најпрвин ги објасни правилата на хералдиката и истакна дека овој процес нема да биде само апликација на зададени идеи од владиците, туку ќе се работи на изнаоѓање хералдичко решение. Најголемиот предизвик во оваа фаза беше фактот што хералдичкиот приказ на православните храмови се дава од источната, олтарна страна, а не од туристичката, по којашто храмот може да биде препознатлив. Откако се постави конечниот блазон, во овој проект се приклучи и хералдичкиот уметник Стојанче Величковски. Потоа се премина на дооформување и прецизирање на конечниот дизајн и деталите на параферналиите, процес во којшто имаше многу средби со владици, на коишто постојано имаше нови и нови барања. Компромисот се најде во тоа што новите прикази за

with an illustration of the Church of St “Clement of Ohrid” in Ohrid.“

The inconsistency in the Coat of Arms of the MOC has increased especially after the restoration of St. Clement’s Church on Plaosnik, Ohrid in 2002. According to the Constitution, it was the temple of St.Clement that was intended, which actually by transferring the relics of St. Clement, was placed in church of “Most Holy Theotokos -Perivleptas”. Now the relics were transferred to the restored temple on Plaosnik, in Ohrid.

Macedonian Heraldry Society in 2007 gave proposal to replace the charge on the shield with a representation of the restored temple of St. Clement, and make other heraldic and aesthetic corrections.

When in 2008 a need arose for greater changes in the Constitution of MOC, the question of correction of the Arms also arose. The open discussion in MHS of possible new designs brought the conclusion that if the shield is to be charged only with a temple, it would be better for this to be a stylized representation of the Eastern, altar side of a temple of the type of the cathedral „St. Sofia „, built in the 11th century, which was the seat of the Archbishop at the time of the greatest glory of the Ohrid Archbishopric.

In 2009 when changes to the Constitution were not of any more interest to the media, the issue came back again on the agenda, but this time at the highest level that resulted in a series of meetings with the archbishop and several bishops. The Herald Jovan Jonovski first explained the rules of heraldry and suggested that this process would not simply be application of given ideas by the bishops, but would work toward a proper heraldic solution. The biggest challenge at this stage was that heraldic representation of Orthodox churches is given by the East, altar side, and not the tourist side that the church may be recognizable by.

Once the final blazon was set, the project was joined by heraldic artist Stojance Velickovski. Then the process of completing and defining the final design and details of paraphernalia started, a process that had many meetings with bishops who always had new and emerging requirements.

Неусвоениот грб на Американско-канадската епархија на МПЦ/
A proposal for the Arms of the
American-Canadian Diocese of the MOC

собор побара да се извршат неколку корекции, од коишто беа прифатени само оние што се однесуваа на декорациите на митрата и мантијата. Во официјалното гласило Весник на Македонската православна црква, беше објавен новиот Устав на МПЦ-ОА⁹. Членот 3 гласи:

„Грбот на Македонската православна црква е: на црвен штит е поставен храм во златна боја (што го претставува архиепископскиот катедрален храм „Света Софија“ во Охрид). Штитот е обвиен со црвен плашт со сребрена постава. Над плаштот е поставена архиерејска митра во златна боја, а зад плаштот

се вкрстени крст и жезол во златна боја.“

Опис на елементите на новиот грб е даден во фуснота на Македонската православна црква: Храмот „Света Софија“ е претставен со стилизиран приказ на источната страна; Плаштот е

порабен со 33 претстави од крстот во манастирот „Света Богородица“ во Велјуса; Во предните долни агли на плаштот се претставени на медалјон ликовите на св. ап. Павле од десната и св. Климент Охридски од левата страна; На митрата во централниот медалјон е претставен ликот на Господ Исус Христос од манастирот „Свети вмч. Георгиј“ во Курбиново, од левата – Пресвета Богородица,

Грбот на Повардарската епархија на МПЦ/
The Arms of the Povardarie
Diocese of the MOC

The compromise adopted was that the new required representations, where possible, would be placed in the decorative elements that are not blazon, that is on the mantle and mitre. The final proposal was presented at the Ecclesiastic-laity Council, held in Skopje on November 12, 2009. The Ecclesiastic-laity Council urged for a few corrections to be made, of which were accepted only those regarding to the mitre and the mantle. The next biggest challenge was the defense of the red color of the mantle, as the old description was defined as purple, which corresponds to the rank of bishopric.

Finally, the Coat of Arms (figure 5) and the explanation for the origin of the decorative elements were published in the Gazette of the Macedonian Orthodox Church, the official newsletter of the MOC-OA⁹.

Article 3 of the Constitution of the MOC states:

The Coat of Arms of the Macedonian Orthodox Church is: Gules, an (orthodox) temple Or (representing the Archbishopric Cathedral Church “St. Sophia” in Ohrid). The shield is wrapped with mantle Gules with a lining Argent. The mantle is ensigned with a Bishop’s mitre Or. Behind the mantle are a cross and a sceptre in saltire both Or.

In the footnote a more detailed description is given of the elements that are not part of the blazon, but further elaborate the Arms.

Description of the elements of the Coat of Arms of the Macedonian Orthodox Church: The church “St. Sophia” is represented by a stylized graphic of the Eastern side. The mantle is braided with 33 representations of the Cross in the monastery “Most Holy Thetokos” in Veljusa. In the lower front corners of the mantle are presented medallion portraits of St. Apostle Paul on the right, and St. Clement of Ohrid on the left side. The central medallion of the mitre depicts the character of the Lord Jesus Christ from the monastery of St. Martyr Georgi in Kurbinovo, on the left the Most Holy Theotokos, and on the right side St. Archangel Gabriel - former throne icons from the church “St. Sophia” in Ohrid. The Cross, placed behind the mantle on its right side, is from the iconostasis of the monastery of St. Panteleimon in Gorno Nerezi and the sceptre is from the enthronement of the restorator of the Archbishopric of Ohrid as

а од десната страна - свети Архангел Гаврил - некогашни престолни икони од храмот „Света Софија“ во Охрид. Крстот, поставен зад плаштот, од десната страна, е од иконостасот на манастирот „Свети Пантелејмон“ – Горно Нерези, а жезолот е од востоличувањето на возобновителот на Охридската архиепископија како Македонска православна црква - архиепископот охридски и македонски Доситеј.

Всушност беше извршено прецизирање и графичко оформување на постоечкиот грб, каде основниот блазон не се измени (на црвено златен (православен) храм), само се измени бојата на мантијата да биде црвена, којашто одговара на статусот архиепископија.

По назначувањето на епископот Јован во Повардарската епархија во 2000 година, тој за амблем на епархијата користи свој грб, т.е. црн двоглав орел со штит на градите на којшто се наоѓа крст. По напуштањето на Повардарската епархија и започнување на Православната охридска архиепископија, тој и на неа го пренесува истиот грб.

Во 2008 година беше изработен грб за Американско-канадската епархија, според идеите на надлежниот епископ, г. Методиј: небесниот Ерусалим, како нашиот копнеж и нашата иднина, и одвојувањето со вода, како знак за одвоеноста и од Бог, но и од матичната земја. Врз основа на овие насоки се утврди блазон: сино, три херувими во појас помеѓу Небесниот Ерусалим и две брановидни линии се од злато. На сребрена основа, две сини јагули во појас контра поставени; Штитот е обвиен со пурпурна епископска мандија, окрунет со митра; Зад мандијата, вкрстени жезол и крст. Јагулите од Охридското Езеро се мрестат во Саргасовото Море на Американскиот Континент и претставуваат симбол на миграцијата и поврзаноста на Македонија со Американскиот Континент. Американско-канадската епархија сè уште го нема официјално прифатено овој грб.¹¹

Англиканската црква има традиција на црковни грбови, а грбот на Англиканската заедница во Скопје, организирана од американскиот конзул и епископален свештеник Паул Андерсен, е утврден

Macedonian Orthodox Church – the Archbishop of Ohrid and Macedonia Dositej.

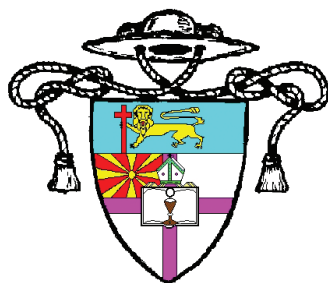
It was actually a further defining and graphic design defining of the current Arms. Namely, the blazon of the shield is not altered, Gules, an (Orthodox) church Or. Only the explanation changed of what the temple represents.

At the appointment of Bishop Jovan in the Povardarie Diocese in 2000, as an emblem of the diocese he used Arms, double-headed eagle Sable, with an escutcheon on its chest charged with a cross. After leaving the Povardarie Diocese and the start of the Orthodox Ohrid Archbishopric, he transferred the same arms.

In 2008 an Arms proposal for MOC American-Canadian diocese was made incorporating Bishop, k. Methodius ideas. The two main elements are the heavenly Jerusalem, representing our longing and our future, and separation of water as a sign of separation from God and from the home country. Based on these guidelines the following blazon was determined: Azure three seraphim in fess between the heavenly Jerusalem and two barrulets wavy Or in base Argent two eels counter-naiant counterchanged. The shield is surrounded by Paternoster sable and wrapped with a purple Episcopal mantle, crowned with a mitre. Behind the mantle, a scepter and cross in saltire. Eels from the lake of Ohrid swim to the Sargasso Sea and represent a symbol of migration and connectivity of Macedonia with the American continent. Arms for the American-Canadian Diocese still has not officialy adopted these Arms.

The Anglican Church has a tradition of ecclesiastical Arms and the Arms of the Anglican community in Skopje, organized by U.S. Consul and priest of the Episcopal Church. Paul Andersen, is established in 1997.¹²

Blazon of arms is: Argent a cross purpure, the Macedonian flag in canton, surmounted by a book ensigned with a mitre charged with the Eucharistic host and chalice. On a chief Vert, a lion passant gardant Or holding in the sinister paw a Latin cross Gules. Ecclesiastical hat with

Грбот на Англиканската заедница во Скопје /
The Arms of the Anglican Community in Skopje

во 1997 година.

Блазонот на грбот е: сребро, пурпурен крст, македонското знаме во кантон, над сè отворена книга крунисана со митра, на книгата евхаристиски леб и чаша; Во чело, на сино, златен лав во од, којшто држи црвен латински крст; Над штитот, црна еклезијска капа со по една висулка. Амблемите на штитот ги симболизираат богослужните елементи, Библијата и елементите на причеста. Челото на штитот, всушност е земено од грбот на Диецезата на која ѝ припаѓа, Диецезата на Гибралтар во Европа. Автор на грбот е Јован Јоновски. Неортодоксното решение за употреба на знамето е на инсистирање на главниот свештеник. Грбот ја започна и процедурата за официјализација, но со заминувањето на Андерсен, овој процес заврши, а набргу потоа згасна и самата заедница.

Христијанската црква „Божји глас“ од Скопје, на 20 јуни 2009 година го замени своето лого со грб. Претходното лого претставуваше крст и книга на којашто беше прикажан стилизиран пат. Пристапот во изработка на грбот беше да се употребат постојните симболи и да се усогласат во хералдичка композиција. Крстот е претставен со ординарија - крст во зелена боја, што го претставува Светиот Дух. Отворената Библија е претставена со златна боја, додека пак патот е прикажан индиректно, преку зборовите на Исус Христос „Јас Сум Патот, Вистината и Животот“. Дополнителните два елемента, хералдичката фонтана и црвениот плоснат крст во неа, ја дополнуваат симболиката. Прво, тоа го симболизира крштевањето, бидејќи црквата е баптистичка и второ, делот на градот во којшто се наоѓа црквата се вика Кисела вода. Во член 2 од Статутот стои: „Грбот на Христијанска црква „Божји глас“ е со блазон: На сребро зелен крст, над сè златна книга обрабена црвено со натпис: „Јас Сум Патот, Вистината и Животот“; На хералдичка фонтана во кантон, црвен плоснат крст.“ Мото коешто не е влезено во

one tassel on each side. Emblems of the shield symbolize liturgical elements, the Bible and the communion elements. The chief of the shield is actually taken from the Arms of superior dioceses, Diocese of Gibraltar in Europe. Author of the Arms is Jovan Jonovski. The unorthodox solution is to use the flag was upon demand at of the main priest.

God's Voice Christian Church in Skopje, on 20 June 2009 replaced its logo with Arms (Figure 9). The previous logo represented a cross and a book on which there was a stylized way represented. The approach for the new design was to use existing symbols and to combine them in a heraldic composition. The green colour of the Cross represents the Holy Spirit. The open Bible is presented in a golden color, while the Way is shown through the words of Jesus

Christ „I am the Way, the Truth and the Life.“ Two additional elements, an heraldic fountain surmounted by a Cross Paty Gules complement its symbolism. First, it symbolizes baptism as this is a Baptist church and secondly, the part of the city in which the church is situated is called “Kislea Voda” (Mineral Water). Article 2 of the Statute reads: Coat of God Voice Christian Church is with following blazon: Argent a Cross Vert surmounted by an opened book having on the dexter side three buckles and on the sinister side three straps all leathered proper paged Or with the inscription: „I am the Way, the Truth and the Life” edged Gules, in Canton an heraldic fountain, charged with a Cross Paty Gules.

The Motto, which did not appear in the Statute is VOX DEI, which actually is the name of the church in Latin. Author of these Arms is Jovan Jonovski.

Next is the Arms on the Christian Baptist Church „God's Voice“ in Skopje. Baptist Church Macedonia was first registered in 1930 although its roots in Macedonia, along with Methodist

Грбот на Христијанска црква „Божји глас“ од Скопје / The Arms of the God's Voice Christian Church in Skopje

Грбот на Христијанска баптистичка црква „Радосна вест“ во Скопје / The Arms of the Christian baptist church „Glad Tidings“ in Skopje

Статутот е *vox dei*, што всушност е името на црквата на латински. Автор на грбот е Јован Јоновски.

Следен е грбот на Христијанска баптистичката црква „Радосна вест“ во Скопје. Баптистичката црква во Македонија за првпат е регистрирана во 1930 година, иако корените во Македонија, заедно со методистичката црква ги имаат во конгрегационизмот, во европска Турција, од првата половина на 19 век. Грбот е усвоен на 7 август 2005 година и е со следниот опис: штит поделен на обратна вила на виолетово, небесно сино и сино; во првото поле златен латински крст, во второто златно сидро, во третото златно орамено срце: над штитот сина „хрватска круна“ со три сегменти, на коишто се испишани почетните букви од името, Х Б Ц. Мото: Вера, Љубов, Надеж. Мотото кореспондира со амблемите на грбот.

Другиот, не сосема хералдички е личниот „грб“ на католичкиот бискуп Киро Стојанов, кој воедно е и апостолски егзарх на Македонија. Тој е глава на католичката црква во Македонија, а истовремено и на католичката црква од источен обред. Обидот за грб потекнува од 1999 година, кога е назначен за помошник бискуп. Дадениот приказ на грбот не е сосема хералдички. Описот на грбот е: на штит со сребрена боја, што постепено преминува во светлосина на врвот, златна проскомидија; Во подножјето три планини, под нив три брановидни линии, сите сини; во чело, буквата М опкружена со 12 ѕвезди.; над штитот бела еклезијска капа со по 5 пуфки; Зад штитот златен крст и вкрстени православен и католички жезол. Мото: „*Ut unum sint*“ („Да бидеме едно“). ■

Личен грб на бискуп Киро Стојанов /
The personal Arms of bishop Kiro Stojanov

Church, are in Congregationalism in European Turkey from the first half of the 19th century. The Coat of Arms was adopted on August 7, 2005 and is with the following description: Shield divided into pall reverse: Purple, Blue Celest, and Azure. In the first field a Latin cross, in the second an anchor, in the third a heart voided, all Or. Above the shield is a blue „Croatian crown“ with three segments: on each is written one of the initial letters, „Х Б Ц“ (H B C). Motto: Faith, Hope, Love. The motto corresponds with emblems on the Arms).

The other no so heraldic is the personal Arms is of the Roman Catholic Bishop Kiro Stojanov, who is also the Apostolic Exarch of Macedonia. He is the head of the Catholic Church in Macedonia, as well as the Catholic Church of Eastern Rite. His attempt to attain Arms is from 1999 when he was appointed assistant bishop. Given representation on the Arms is not quite heraldic. The description on the Arms is: the silver shield that slowly passes in light blue on top, golden sun with 12 spokes which form horizontal and vertical cross. On sun on a white background

divided per Cross are written the letters IC XC NI KA. The three-foot mountains below three wavy lines, all blue. Letter M encircled by 12 stars in chef. Above the shield there is a white ecclesiastical hat with 5 tassels a side; Behind the shield there is a golden cross and crossed orthodox and catholic scepter. Mото: „*Ut unum sint*“ („Let's be one“). ■

НАВОДИ • ENDNOTES

1 Eckford De Kay, Heraldry in the Episcopal Church, Acorn Press, San Jose, 1993, 5.

2 http://en.wikipedia.org/wiki/Pjet%C3%ABr_Bogdani посетена на 5.11.2011

3 <http://www.catholic-hierarchy.org/diocese/dskop.html> посетена на 5.11.2011

4 Gjilj Varfi, Heraldika Shqiptare, Drituria, Tirana, 2000, 71.

5 Тој се повикува на издание на преводот на XI Јустинијанова новела на грчки, од Аристархи бег. Тоа издание го анализираше и Захарија фон Лингентал во Прилозите за историјата на Бугарската црква и ги споредил со белешките на Димитриј Хоматијан, архиепископ на Охридската архиепископија (1217 - 1235 година), и наводно нашол цртеж со истиот блазон.

6 He refers to translation of Justinian XI novel in Greek, by Aristarchus Bey. This edition was also analyzed by Zechariah von Lingental in the Annexes to the History of the Bulgarian church and compared it with the notes of Demetrius Homatijan, the archbishop of the Ohrid Archbishopric (1217 - 1235 year), and allegedly found a drawing with the same blazon.

7 Барон А. Фелъкезамъ, О гербъ Архиепископа Ахридскаго, Гербовъдъ, С.Н.Тройницки, март 1913, 47.

8 Што се чува во патријаршискиот музеј во Софија.

9 Which is at the Patriarch Museum in Sofia.

10 Број 1 од март 2010 година/ Issue 1, March 2010.

11 Во проектот учествуваше и Стојанче Величковски.

12 In this project Stojance Velickovski also took part.

МЕДАЛ ЗА ХРАБРОСТ

Петар Гајдов

Во продолжение на претставувањето на одликувањата на Република Македонија, во овој број го претставуваме Медалот за храброст.

СПОРЕД одредбите од Законот за одликувањата и признанијата на Република Македонија („Сл. весник на РМ“ бр.48/02), Медалот за храброст се доделува на:

- припадници на вооружените сили на Армијата на Република Македонија, на вработените од Министерството за внатрешни работи и на други личности за покажана лична храброст и самопрегор во одбраната на територијалниот интегритет и суверенитет на Република Македонија, или во заштитата на човечки животи или материјални добра во опасни ситуации и

- припадници на Министерството за внатрешни работи за посебни заслуги и долгогодишно ангажирање при вршење на работите и задачите; посебно ангажирање во спасување или заштита на животот, имотот и здравјето на граѓаните, посебно ангажирање во спречувањето на нарушувањето на јавниот ред и мир во поголем обем или заради особени заслуги и придонес во меѓународната афирмација на Министерството за внатрешни работи.

Медалот е стилизирана четворокрака ѕвезда со димензии од 55мм, тежина 32 грама и дебелина од 2,5 мм. Под ѕвездата се вкрстени два меча. Во полето на ѕвездата има осум златни краци што се спојуваат во централната точка на средишниот круг со широчина од 6мм, којшто е емажиран

MEDAL FOR BRAVERY

Petar Gajdov

In addition to the presentation of the decorations of the Republic of Macedonia, in this issue we present the Medal of Bravery.

UNDER the provisions of the Law on Decorations and Awards of the Republic of Macedonia („Official Gazette“ no.48 / 02), Medal for Bravery is awarded to:

- Members of the armed forces of the Army of the Republic of Macedonia, the employees

of the Interior Ministry and other people for shown personal courage and self-sacrifice in defense of the territorial integrity and sovereignty of the Republic of Macedonia, or the protection of human lives and material goods in dangerous situations;

- Members of the Ministry of Interior affairs and long service in the performance of duties and tasks; extraordinary efforts to rescue or protect life, property and health of citizens, especially engaging in preventing disruption of public order in larger scale or for special merits and

contribution to the international promotion of the Ministry of Interior affairs.

The medal is a stylized eight-pointed star form with the dimensions of 55 mm, weight 32 grams and a thickness of 2.5 mm. Behind the star are two swords in saltire. In the field of star there are eight golden rays that converge in the central point of the center circle with a width of 6 mm, which is enameled in white, bearing the

Медал за храброст на Република Македонија /
Medal for bravery of the Republic of Macedonia

во бела боја, и во него е напишано мотото - „ЗА ХРАБРОСТ“.

Медалот е изработен од сребро со чистота од 952 промили, 24-каратна позлата и тониран топол емајл.

Медалот има соодветна лента и минијатурна лента што е со димензии 15x35 мм.

Редниот број на медалот, соодветен жиг за чистота на металот од којшто е изработен и жигот на производителот, втиснати се на задниот дел на одличјето.

Автор на идејното решение за изгледот на Медалот за храброст е г. Сашо Бајрактаров.

Медалот за храброст за првпат беше врачен на 14 декември 2011 година, на: потполковник Орце Јордев, мајор Драганчо Војнески, мајор Димче Велков, постар водник Стојче Стоилов, постар водник Зоран Ристов и водник Зоран Трајков за покажана исклучителна храброст и пожртвуваност во извршување на поставените задачи при екстремно тешки и опасни услови, во акцијата за извлекување на загина-тиот рудар од рудникот „Бучим“. Медалот им беше врачен на свечена

церемонија која се одржа на 21.12.2011 година, во свечената сала во претседателската резиденција, од претседателот на Република Македонија проф. д-р Ѓорѓе Иванов.

Понатаму, со Медалот за храброст беше одликуван г. Сами Нуредини за покажана исклучителна храброст и пожртвуваност во спасување човечки живот при тешки и опасни услови од надојдените води на реката Вардар. Медалот му беше врачен, на свечена церемонија што се одржа на ден 21.12.2011 година, во свечената сала во претседателската резиденција, од страна на претседателот на Република Македонија проф. д-р Ѓорѓе Иванов.

Со медалот за храброст, постхумно беа одликувани и 46 загинати припадници на АРМ и 32 загинати припадници на МВР од 2001 година, како и 11 припадници на мисијата ALTEA. ■

inscriptioin with the motto - „FOR BRAVORY“.

The medal is made of silver with a purity of 952 parts per thousand, 24 carat gold plated and colored warm enamel.

The medal has the proper ribbon and has a miniature ribbon that has dimensions 15x35 mm.

Ordinal number of the medal, the corresponding mark of purity of the metal from which it is made, and the manufacturer's mark are imprinted on the back of the decoration.

Author of the proposed design for the Medal of Bravery is on Mr. Aleksandar Bajraktarov.

The Medal of Bravery was first awarded on 14 December 2011, to the Lieutenant Orce Jordev, Major Dragancho Vojneski, Major Dime Velkov, Staff Sergeant Stojce Stoilov, senior

sergeant Zoran Ristov and sergeant Zoran Trajkov for demonstrated exceptional bravery and sacrifice in the pursuit of assigned tasks under extremely difficult and dangerous conditions in action for

extracting the dead miner's body from the mine „Buchim“. The medal was awarded at a ceremony which was held on 21.12.2011, at the hall at the presidential residence by the President of the Republic of Macedonia, Dr Gjorge Ivanov.

Furthermore, Medal of Bravery was awarded to Mr.Sami Nuredini shown exceptional courage and sacrifice for saving human life in difficult and dangerous conditions from floodwaters of the river Vardar. He was awarded at a ceremony which was held on 21.12.2011, at the hall at the presidential residence by the President Republic of Macedonia Dr Gjorge Ivanov.

With the Medal of Bravery posthumously were awarded and 46 killed members of the Army and killed 32 policemen in 2001, and 11 members of the ALTHEA mission. ■

Од првото доделување на медалот за храброст /
First awarding ceremony of the Medals for Bravery

МАКЕДОНСКИ ПОЛИЦИСКИ ОЗНАКИ (3)

Трајче Трајков

АМБЛЕМОТ на Посебната единица на полицијата (ПЕП) е во форма на штит (сл.1), со димензии 12,5 x 11 см, изработен од чоја со темносина боја, на којшто со бели букви е извезено „РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“, под тоа „ПОСЕБНА ЕДИНИЦА НА ПОЛИЦИЈА“, подвлечено со жолта линија по должината на целиот натпис. Под жолтата линија, со конец во бела боја е извезено „POLICE“, а под тоа, ловоров венец со жолта боја во којшто е извезена кратенката „РМ“ со конец во бела боја.

Натписот „ПОСЕБНА ЕДИНИЦА НА ПОЛИЦИЈА“ е во форма на кружен лак со димензии 13 x 4 см, изработен од чоја со темносина боја, на којшто со свилен конец во бела боја е извезено „ПОСЕБНА ЕДИНИЦА НА“ и под него „ПОЛИЦИЈА“, а од внатрешната страна, на растојание од 0,5 см од надворешниот раб е опшиена жолта лента.

Со трансформацијата во МВР во 2003 година формирана е Специјалната единица за брзо распоредување (СЕБР), за којашто се воведени нови амблеми. Амблемот на СЕБР (сл.2а) е во елипсовидна форма со димензии 11 x 10 см, којшто на надворешните страни има три триаголни засеци, од коишто централниот е длабок 1,5 см. Амблемот е ткаен на светлозелена основа со жакард техника, во чијашто средина е исткаен прстен со бел раб со дијаметар од 3,5 см во чијашто внатрешност е исткаено знамето на Република Македонија, а зад прстенот се исткаени три вкрстени мечеви свртени нагоре. Над овој централен симбол со бели букви е исткаено „SPECIAL UNIT“, подвлечено со жолта линија, а над тоа „РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“, исто така

сл.1/ fig.1

MACEDONIAN POLICE INSIGNIA (3)

Trajče Trajkov

THE emblem of the Special Police Unit (SPU) has the form of a shield (fig.1) with dimensions 12.5 x 11 cm, made of broadcloth in dark blue color, which with white lettering has the embroidered lettering “РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА” (Republic of Macedonia), under it “ПОСЕБНА ЕДИНИЦА НА ПОЛИЦИЈА” (Special unit of the police), underlined in yellow along the entire reel. Under the yellow line with white thread is embroidered “ПОЛИЦИЈА” (Police), and under it a laurel wreath in yellow in which the abbreviation “РМ” (RM) is embroidered with white thread.

The inscription “ПОСЕБНА ЕДИНИЦА НА ПОЛИЦИЈА” is in the form of a circular arc 13 x 4 cm big, made of broadcloth in dark blue color, on which with white silk thread is embroidered “ПОСЕБНА ЕДИНИЦА НА (Special unit of) and under it “ПОЛИЦИЈА” (Police), and on the inside at a distance of 0.5 cm from the outer edge there is a yellow tape border.

With the transformation of the Ministry of Interior Affairs in 2003, the Special Rapid Deployment Unit „СЕБР“ (SRDU) was established for which new emblems were introduced. The emblem of SRDU (fig.2a) is elliptical with dimensions of 11 x 10 cm, which has three incisions on the external sides, of which the central one is 1.5 cm deep. The emblem is woven on a bright green base with the jacquard technique, in whose central part a ring is woven with a white rim with a diameter of 3.5 cm, in which interior the

сл.2а / fig.2а

сл.2б / fig.2б

Macedonian flag is woven, and behind the ring there are three crossed swords facing upwards. Above this central symbol, with white characters is woven “SPECIAL UNIT“, highlighted by a yellow

подвлечено со жолта линија по должината на целиот натпис. Под сето тоа, со бели букви се исткаени кратенките „МВР“ и „С.Е.Б.Р“ одделени со четворокрака ѕвезда. Од внатрешната страна, на растојание од 0,5 см од надворешниот раб, по целата должина на амблемот е исткаена жолта лента во вид на внатрешна рамка.

Натписот „СПЕЦИЈАЛНА ЕДИНИЦА“ е во форма на кружен лак со димензии 11,3 x 4,3 см, изработен на зелена основа, на којшто со бели букви е исткаено „СПЕЦИЈАЛНА ЕДИНИЦА“, а од внатрешната страна, на растојание од 0,5 см од надворешниот раб, е исткаена жолта лента. Амблемот за беретка (сл.2б) е во елипсовидна форма со димензии 6 x 5,5 см, на кој со бели букви е исткаено „SPECIAL UNIT“, а под тоа симболот на единицата од големиот амблем. Од внатрешната страна, на растојание од 0,5 см од надворешниот раб е исткаена жолта лента. Овие амблеми се наменети за маскирна униформа, а на црната униформа, припадниците на СЕБР носат истоветни амблеми, исткаени на црна основа (сл.3а и 3б).

сл.3б / fig.3b

Во 2004 година е формирана Граничната полиција која етапно го презеде обезбедувањето на државната граница од Граничната бригада на АРМ. Амблемот на граничната полиција (сл.4а) е во форма на штит, со димензии 11 x 9 см. Изработен е во темнозелена боја, на којшто со бели букви е исткаено „РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“, под тоа „ГРАНИЧНА ПОЛИЦИЈА“, подвлечено со златножолта линија по должина на целиот натпис, под којашто линија, со бели букви е исткаено „BORDER POLICE“, а под овој натпис исткаена е контура на територијата на Република Македонија со димензии 4 x 5см, во којашто се наоѓа знамето на Република Македонија. Врз контурата, на левата страна е исткаен граничен камен со димензии 1,5 x 4 см, на кој во основата се исткаени буквите „РМ“ во црна боја. Од левата и десната страна на контурата на Република Македонија е исткаен ловоров венец во златножолта боја. Долж целиот раб на амблемот на 0,5 см од надворешниот раб е исткаена жолта лента, во вид на внатрешна рамка.

border, and over it “РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“, also underscored with a yellow line along the entire reel. Underneath it with white letters are woven the abbreviations „МВР“ (MI) and “С.Е.Б.Р“ (SRDU), separated by a four-pointed star. On the inside at a distance of 0.5 cm from the outer edge along the entire length of the emblem there is woven a yellow tape in the form of an internal frame.

The inscription „СПЕЦИЈАЛНА ЕДИНИЦА“ (Special unit)“ is in the form of a circular arc with dimensions of 11.3 x 4.3 cm, made on a green base on which the white characters “СПЕЦИЈАЛНА ЕДИНИЦА“ are woven, and inside at a distance of 0.5 cm from the outer edge there is woven a yellow tape. The emblem for the beret (fig.2b) is elliptical with dimensions of 6 x 5.5 cm on which with white lettering there is woven “SPECIAL UNIT”, and under it the symbol of the unit from the great

сл.3а / fig.3a

emblem. On the inside at a distance of 0.5 cm from the outer edge there is a woven yellow tape. These emblems are designed for camouflage, and on the black uniforms of the members of the SRDU there are identical emblems woven on black (fig.3a and 3b).

In 2004 the Border Police was established, which gradually took over the control of the state border from the Border Brigade of the Army. The emblem of the border police (fig.4a) is in the form of a shield with dimensions 11 x 9 cm. Made in dark green color, with white lettering “РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“, and under it “ГРАНИЧНА ПОЛИЦИЈА“ (Border police), underlined with a golden line along the entire inscription, under which line the white characters “BORDER POLICE“ are woven, and under this inscription there is woven a contour of the Republic of Macedonia with dimensions 4 x 5cm, in which there is the flag of the Republic of Macedonia. On the left side of the contour there is woven a border stone with the size of 1,5 x 4 cm, in whose base the letters “РМ“ are woven in black. From the left and right side of

Натписот „ГРАНИЧНА ПОЛИЦИЈА“ е во форма на кружен лак со димензии 13 x 3 см, изработен во темнозелена боја, на којшто со бели букви е исткаено „ГРАНИЧНА ПОЛИЦИЈА“, подвлечено со златножолта линија по должината на целиот натпис, под којашто линија, со бели букви е исткаено „BORDER POLICE“. Од надворешната страна, со широчина од 0,3 см од надворешниот раб е исткаена жолта линија.

На летната капа, припадниците на Граничната полиција носат амблем (сл.4б) во форма на штит со димензии 5,5 x 5,3 см со жолт раб. Во средината на амблемот, со свилен конец во жолта боја е извезен натпис „РМ“, околу којшто се извезени

сл.4а / fig.4а

две лаворови гранки. Подлогата на амблемот е изработена од свилен конец во темнозелена боја. На зимската капа се носи истоветен амблем (сл.4в) со димензии 7 x 7 см, на којшто од надворешната страна, на растојание од 0,7 см е извезен жолт раб.

Амблемот на Единицата за специјални задачи е изработен на црна чоја во форма на круг со дијаметар од 9 см, во којшто се наоѓаат три прстени што се одвоени со жолта линија, широка 0,2см. Во средината на внатрешниот прстен е исткаена глава од тигар со димензии 3 см x 3 см во комбинација од бела, портокалова, црна, црвена и зелена боја. На горната половина на средниот прстен со бели букви е исткаено „РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“, а на долната половина со бели букви е исткаено „SPECIAL TASK UNIT“. Помеѓу горната и долната половина од средниот прстен, исткаени се две знамиња на Република Македонија во форма на круг. На горната половина од надворешниот прстен, со бели букви е исткаено „МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ“, а на долната половина, со бели букви е исткаено „ЕДИНИЦА ЗА СПЕЦИЈАЛНИ ЗАДАЧИ“. Помеѓу горната и долната половина од надворешниот прстен од левата страна со жолта боја исткаен е бројот 19, а од десната страна, бројот 81. По цела должина, амблемот е поробен со жолт раб.

Амблемот на Хеликоптерската единица (сл.5а)

the contour of the Republic of Macedonia there is a laurel wreath woven in golden color. All along the edge of the emblem at a distance of 0.5 cm from the outer edge there is woven a yellow tape in the form of an internal frame.

The inscription “ГРАНИЧНА ПОЛИЦИЈА“ is in the form of a circular arc with dimensions 13 x 3 cm, made in dark green color, with white lettering “ГРАНИЧНА ПОЛИЦИЈА“, underlined with a golden line along the entire inscription, under which line with white characters “BORDER POLICE“ are woven. On the outside, with a width of 0.3 cm from the outer edge there is a woven yellow line.

сл.4б / fig.4б

сл.4в / fig.4в

The summer cap of the members of the Border Police has an emblem (fig.4b) in the form of a shield with dimensions 5.5 x 5.3 cm with a yellow edge. In the middle of the emblem with yellow silk thread is embroidered the inscription “RM“ around which there are two laurel branches. The background of the emblem is made of silk thread in dark green color. The winter hat is worn with an emblem (fig.4c) of identical dimensions 7 x 7 cm in which on the outside at a distance of 0.7 cm there is a yellow edge.

The emblem of the Special Task Unit is made of black broadcloth in the form of a circle with a diameter of 9cm which contains three rings that are separated by a yellow line 0.2cm wide. In the middle of the inner ring there is woven a tiger's head with a size of 3cm x 3cm in a combination of white, orange, black, red and green. The upper half of the middle ring with white characters the lettering “РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“ is woven, and at the lower half with white characters “ЕДИНИЦА ЗА СПЕЦИЈАЛНИ ЗАДАЧИ“ (Special task unit) is woven. Between the upper and lower half of the middle ring there are two flags of the Republic of Macedonia in the form of a circle. The upper half of the outer ring with white characters “МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ“ (Ministry of internal affairs) is woven, and the bottom half with white characters “SPECIAL TASK UNIT“ is woven.

е во форма на штит со димензии 11,5 см x 10 см. Подлогата на амблемот е изработена од темносина чоја, во чијашто средина е извезен јастреб со раширени крила во сиво-бела боја, а од левата и десната страна на амблемот, навезени се лоровови гранки во жолта боја. Над јастребот, со златножолти букви е извезено „ХЕЛИКОПТЕРСКА ЕДИНИЦА“, над него е извезена линија во светлосина боја, со ширина од 0,2 см а над линијата е извезено „МВР НА РМ“ во светлосина боја. По целата должина амблемот е порабен со светлосин раб.

сл.5а / fig.5а

Амблемот за капа (сл.5б) е во форма на штит со димензии 7,5 x 6 см. Подлогата на амблемот е изработена од темносина боја, на којшто е извезено знамето на Република Македонија, под него со бели букви е извезен натпис „МВР НА РМ“ подвлечено со жолта линија по должината на целиот натпис, а под тоа е извезен јастреб во лет, што со канците држи змија. Долж целиот раб на амблемот, на 0,5 см од надворешниот раб е извезена жолта лента во вид на внатрешна рамка.

Амблемот со логото на Полицијата (сл.6) е во елипсоидна форма, со димензии 9,5 x 6 см. Изработен е на темносина основа, на којашто во средината е извезена помала елипса во светлосина боја со димензии 7 x 3 см, во којашто е извезена гранка од папрат со жолта боја. Лево од централната елипса, со жолти букви е извезен натпис „РМ ПОЛИЦИЈА“, а десно натпис „БЛИСКИ ДО НАРОДОТ“. Натписите се раздвоени со две осмokraки ѕвезди во круг со дијаметар од 0,7 см. Целата должина амблемот е порабен со жолт раб. Истоветниот амблем се изработува и во форма на метална значка, со димензии 4,5 x 2,5 см.

сл.6 / fig.6

Поголем дел од овие полициски амблеми беа во употреба до 2008 година, кога се воведени нови полициски ознаки согласно уредбата, донесена од Владата во септември 2007 година. ■

Between the upper and lower half of the outer ring on the left side there is the number 19 woven in yellow, and on the right side the number 81. Along its width, the emblem is braided in yellow.

The emblem of the helicopter unit (fig.5a) is in the form of a shield with dimensions of 11,5cm x 10cm. The base of the emblem is made of dark blue broadcloth, in whose center there is an embroidered hawk with outstretched wings in gray-white, and on the left and right side of the emblem there are embroidered laurel branches in yellow. Over the hawk, there is embroidered with golden letters the word “ХЕЛИКОПТЕРСКА ЕДИНИЦА“ (Helicopter unit), above which there is an embroidered line in light blue color, with a width of 0.2cm, and above the line the words „ МВР НА РМ“ (MI of RM) are embroidered in light blue color. Along its width, the emblem is braided in light blue.

The emblem for the cap (fig.5b) has the shape of a shield with dimensions 7.5 x 6 cm. The background of the emblem is made in dark blue color, on which is embroidered the flag of the Republic of Macedonia, and under it with white characters the embroidered inscription „МВР НА РМ“ underlined with a yellow line along the entire inscription, and below that there is an embroidered hawk in flight which holds a snake in its claws. All along the edge of the emblem at a distance of 0.5 cm from the outer edge there is a yellow embroidered ribbon in the form of an internal frame.

сл.5б / fig.5b

The emblem with the logo of the Police (fig.6) is elliptical with dimensions 9.5 x 6 cm. Made of dark blue on which in the middle is a smaller ellipse embroidered in pale color measuring 7 x 3cm, in which there is a branch of fern in yellow. Left of the central ellipse with yellow letters is embroidered “РМ ПОЛИЦИЈА“ (RM Police) and the inscription “БЛИСКИ ДО НАРОДОТ“ (Close to the people). The inscriptions are separated by two eight-pointed stars in a circle with a diameter of 0.7 cm. Along the entire length of the emblem there is a yellow edge. The same emblem is made in the form of a metal pin with dimensions 4.5 x 2.5 cm.

Most of these police emblems were in use until 2008, when new police insignia were adopted by the Government in September 2007. ■

ГРБ НА КОСТА СТАМАТОВСКИ

Хералдички уметник и графички дизајнер од Скопје

Штит: Црно, меѓу три сребрени осумкраки ѕвезди був во пресрет кој стои на стрела влево, обете златни.

Челенка: Златен феникс.

Мантија: Црно поставено златно.

Мото: Supra et Ultra

Мото на македонски: Повисоко и подалеку

Блазон и емблазон: Коста Стаматовски.

Заведен: број 3/2014 на 30.12.2014 година ■

ARMS OF KOSTA STAMATOVSKI

Heraldic artist and graphic designer from Skopje

Shield: Sable, between three eight-pointed stars Argent an owl affronty standing on an arrow sinister, both Or.

Crest: Phoenix Or.

Mantling: Sable doubled Or.

Motto: Supra et Ultra

Motto in English: Above and Beyond

Blazon and emblazon: Kosta Stamatovski.

Registered: number 3/2014 on 30.12.2013 ■

ГРБ НА АИКИДО КЛУБ „АГАТСУ“

Аикидо клуб од Куманово

Штит: Црвено, на сребрена рондела црвен трискел/тројник, на сребрено чело три црвени прстени.

Мантија: црвено со сребро.

Челенка: Јапонска порта „тори“, портокалова со црни основи и покрив, од портата виси натпис АИКИДО со црни канџи букви.

Мото: 正勝吾勝 (јап. „Масакатсу Агатсу“)

Мото на македонски: вистинската победа е победата над себеси.

Блазон и емблазон: Иван Нацевски.

Заведен: број 2/2015 на 17.4.2015 година ■

ARMS OF AIKIDO CLUB „AGATSU“

Aikido club from Kumanovo

Shield: Gules, on an roundlete Argent triscale of the first. On chief of the second thre tortexes voided.

Mantling: Gules doubled Argent

Crest: Japanese gate „Tori“ proper. Suspended from the roof baner with text in japanese kanji „AIKIDO“

Motto: 正勝吾勝 (Jap. „masakatsu Agatsu“)

Motto in English: True victory is victory over oneself.

Blazon and emblazon: Ivan Nacevski .

Registered: number 2/2015 on 17.4.2015 ■

ГРБ НА ЈОСИП ПАВЛОВСКИ

Бизнисмен од Крива Паланка

Штит: Квадриран на црвено и сребрено, вилообразен крст обратно обоен.

Мантија: црвено со сребро

Челенка: Пресечен сребрен пегаз со златни крила и оружан во злато со црвен околувратник со виловиден сребрен крст, придржува бел лилјан со предните нозе.

Мото: Honor et virtus

Мото на македонски: Чест и вистина

Блазон и емблазон: Стојанче Величковски

Заведен: број 2/2015 на 10.10.2015 година ■

ARMS OF JOSIP PAVLOVSKI

Businessman from Kriva Palanka

Shield: Quarterly gules and Argent a cross fourchee countercharged.

Mantling: Gules doubled Argent

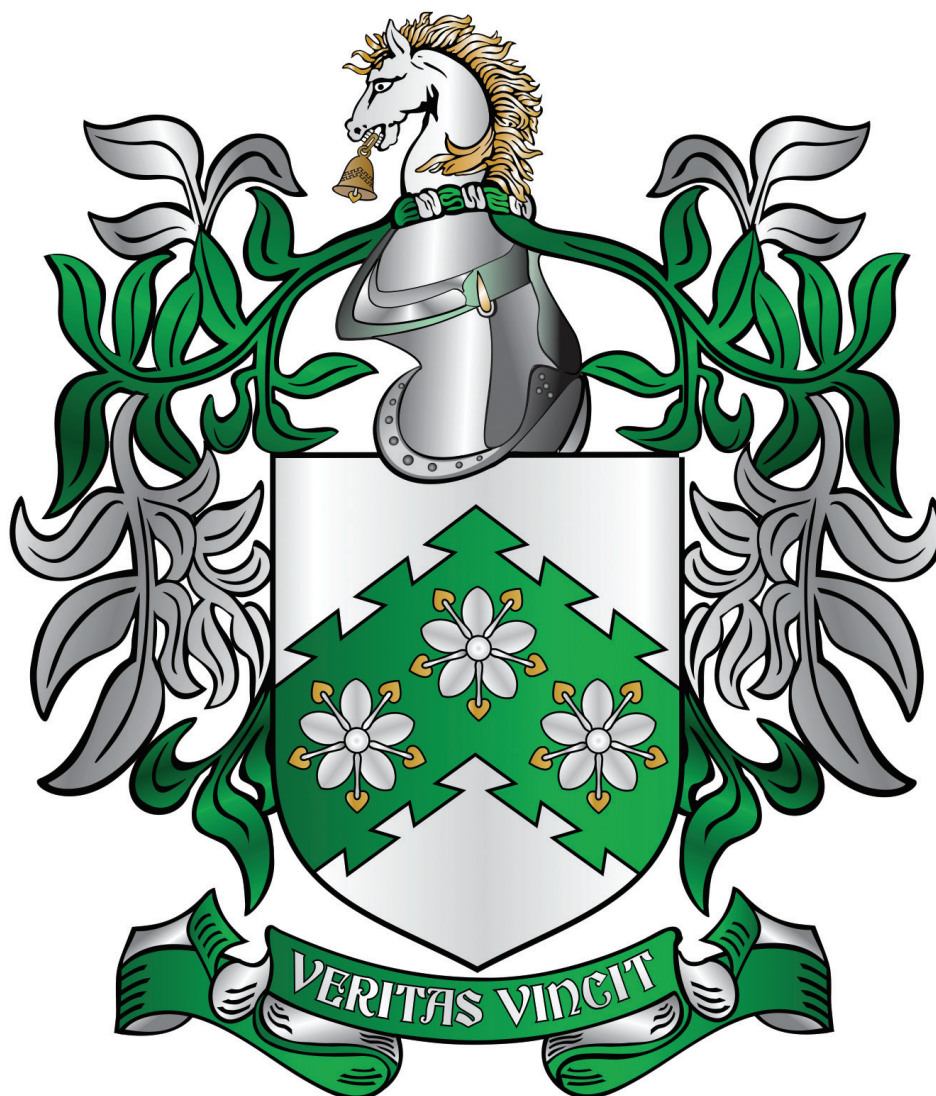
Crest: Demi pegasus Argent winged and armed Or, gorged Gules with cros fourchee penant, holding natural lily Azure.

Motto: Honor et virtus

Motto in English: Honor and truth

Blazon and Emblazon: Stojanče Veličkovski.

Registered: number 2/2015 on 10.10.2015 ■

ГРБ НА СОЦКО ТАСЕВСКИ

Државен службеник од Крива Паланка

Штит: Сребрено, на зелен жлебовиден шеврон три бозелови цветови, со златни прашници.

Мантија: Зелено со сребро

Челенка: Сребрена коњска глава со златна грива и свонче во устата.

Мото: Veritas vincit

Мото на македонски: Вистината победува

Блазон и емблазон: Стојанче Величковски

Заведен: број 3/2015 на 10.10.2015 година ■

ARMS OF SOCKO TASEVSKI

Civil servant from Kriva Palanka

Shield: Argent on a chevron Vert dovetailed, three elderberry of the first seeded Or.

Mantling: Vert doubled Argent

Crest: Horse head Argent maned Or with bell Or

Motto: Veritas vincit

Motto in English: Truth prevails

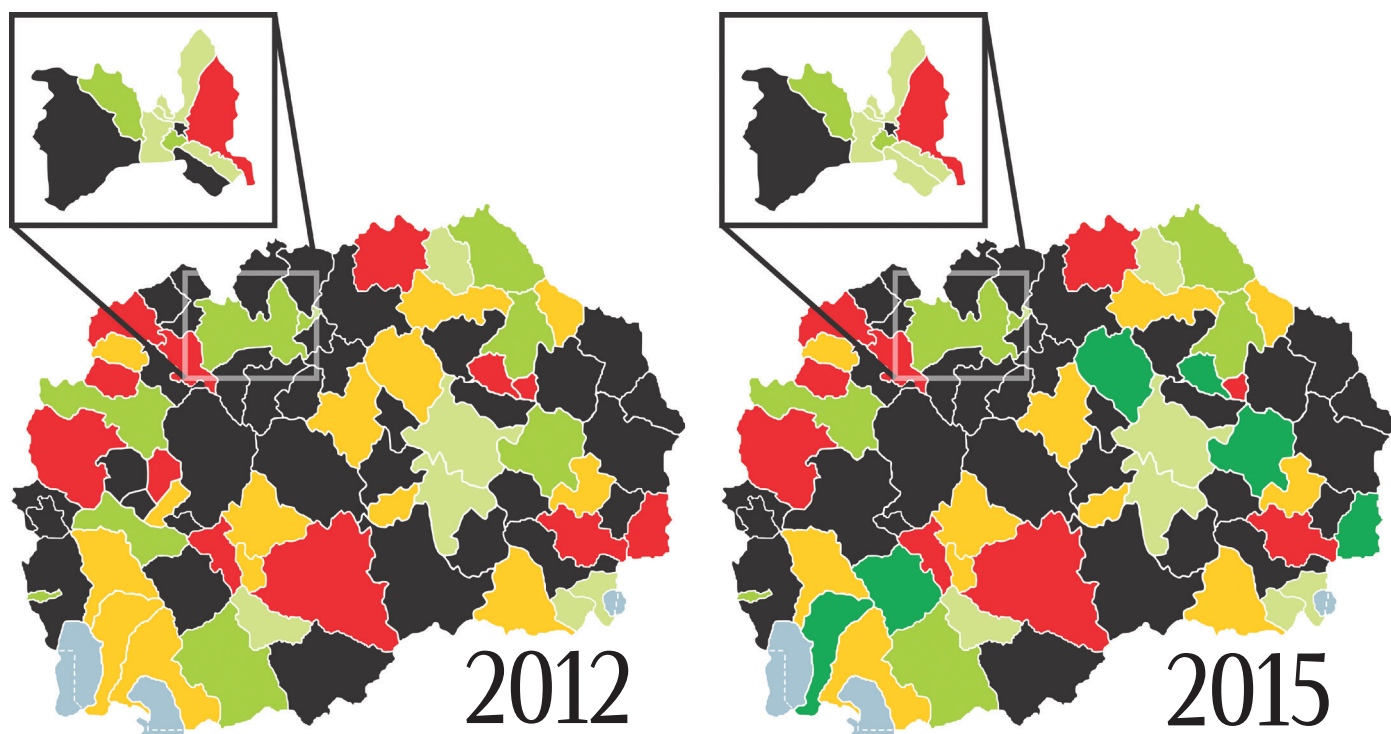
Blazon and Emblazon: Stojanče Veličkovski.

Registered: number 3/2015 on 10.10.2015 ■

ХЕРАЛДИЧКА КАРТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА HERALDIC MAP OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Во „Македонски хералд“ бр.6, можевте да прочитате за класификацијата на грбовите на општините во Република Македонија според нивната хералдичност и можност за хералдизација. Од донесувањето на месно-хералдичкиот систем на МХЗ во 2014 година, имавме прилика да видиме шест општини коишто во целост ги испочитуваа препораките на нашиот систем во процесот на донесување на нивните нови месни симболи. Се надеваме дека оваа бројка ќе расте во иднина. Во прилог може да погледнете мапа на којашто се споредени состојбите на хералдичноста на грбовите на општините во Република Македонија, во 2012 година (лево) и во оваа 2015 година (десно). ■

In „Macedonian herald“ nr.6 you could read about the classification of the arms of the municipalities in the Republic of Macedonia according to their heraldicity and the possibility of their heraldization. From the adoption of the Municipal heraldry system of MHS in 2014, we had the opportunity to witness six municipalities which adopted their new civic arms in full accordance with the recommendations of our system. We hope that this number will rise in the future. Below you can see a map of the comparison of 2012 (left) and 2015 (right) regarding the state of the heraldicity of the civic arms in the Republic of Macedonia . ■

- грб во согласност со системот на МХЗ
arms in accordance with MHS's system
- хералдички исправен грб
heraldic coat of arms
- близу-хералдички грб
nearly heraldic coat of arms

- грб каде е можна хералдизација
arms with a possibility of heraldization
- едвај хералдички грб
hardly heraldic coat of arms
- грб без можност за хералдизација / амблем / лого
arms without a possibility of heraldization / emblem / logo

картата е изработена од Александар Гиџаровски
map by Aleksandar Gižarovski

